

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Eva Kavalová

Kultura ve veřejnoprávní televizi

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: Eva Kavalová

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jan Jirák, PhD.

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

KAVALOVÁ, Eva. *Kultura ve veřejnoprávní televizi*. Praha, 2013. 60 s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Prof. PhDr. Jan Jiráček, PhD.

Anotace (abstrakt)

Tématem bakalářské práce „*Kultura ve veřejnoprávní televizi*“ je zobrazování kultury ve vysílání veřejné služby. Práce se zaměřuje na analýzu vybraných šesti pořadů z oblastí divadla, hudby a kultury v širším slova smyslu ve vymezeném období (2. čtvrtletí roku 2012). V pořadech *Divadlo žije!*, *Zveme vás do divadla*, *MM – dvojitá dávka muziky*, *Terra musica*, *Kultura.cz* a *Kosmopolis* zkoumá jejich skladbu, prostor, který věnují jednotlivým kulturním odvětvím a způsob, jak jsou tyto informace prezentovány divákovi. Hlavní otázkou, kterou práce řeší, je jakým způsobem a jakou měrou veřejnoprávní televize dbá o kulturní identitu obyvatel a kulturní dědictví, což je úkol vyplývající pro tento typ média ze zákona.

Abstract

The bachelor thesis “*Culture in public service television*” deals with the displaying of the culture in public service broadcasting. This work focuses on the analysis of six selected programmes in the fields of theatre, music and culture in the broader sense, namely programs *Divadlo žije!*, *Zveme vás do divadla*, *MM – dvojitá dávka muziky*, *Terra musica*, *Kultura.cz* a *Kosmopolis*, in a defined period of time (second quarter of 2012). The work examines their composition, space devoted to the different cultural sectors and the way the information is presented to the

TV viewer. The main issue to solve was how and to what extent the public service television cares about cultural identity and cultural heritage of the population which is a task imposed on this type of media by law.

Klíčová slova

Veřejnoprávní televize, kultura, Divadlo žije!, Zveme vás do divadla, MM – dvojitá dávka muzika, Terra musica, Kultura.cz, Kosmopolis

Keywords

Public service television, culture, Divadlo žije!, Zveme vás do divadla, MM – dvojitá dávka muzika, Terra musica, Kultura.cz, Kosmopolis

Rozsah práce

82 415 znaků s mezerami.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 20. 5. 2013

Eva Kavalová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce Prof. PhDr. Janu Jirákovvi, PhD. za cenné rady, odborné připomínky a čas věnovaný této práci.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK

Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Kavalová, Eva

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2013

E-mail diplomantky/diplomanta:

eva.kavalova@centrum.cz

Studijní obor/forma studia:

Mediální studia - kombinované

Předpokládaný název práce v češtině:

Kultura ve veřejnoprávní televizi

Předpokládaný název práce v angličtině:

Culture in the public service television

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2012/2013

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Práce se zaměří na Českou televizi jako na médium veřejné služby a na dodržování povinností vyplývajících ze zákona pro tento typ média. Především na úkol rozvíjet kulturní identitu obyvatel České republiky včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin. Cílem je prozkoumat chápání pojmu kulturní identity v ČR, konkrétní realizaci v podobě různých magazínů a pořadů o kultuře a také zachytit některé proměny v historii.

Práce se bude přednostně zabývat různými pořady vysílanými programy ČT 1 a ČT 2 – tzn. divadelními přenosy a pořady, kulturními magazíny a pořady o

hudbě. Hlavní otázkou, na kterou chce práce odpovědět je, zda a jakým způsobem veřejnoprávní televize dbá o kulturní dědictví, jak jí ukládá zákon.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. **Vymezení základních pojmů a charakterizace úkolů veřejnoprávní televize uložených zákonem.** Uvedení základních pojmů jako je kultura, identita a kulturní identita. Krátká prezentace „úkolů“ televize veřejné služby vyplývajících ze zákonů.
2. **Divadlo a pořady mu věnované.** Přehled a rozbor pořadů zabývajících se divadlem a divadelních přenosů, jejich vývoj, popř. proměny v čase.
3. **Hudba a hudební magazíny.** Přehled a rozbor hudebních magazínů a pořadů o hudbě, stejně jako koncertních přenosů a jejich vývoj v čase.
4. **Magazíny věnované kultuře obecně.** Přehled a rozbor magazínů o kultuře obecně, jejich vývoj v čase.
5. **Česká televize a český film.** Krátký přehled a prezentace tohoto úkolu ČT.

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Kulturní magazíny na programech ČT 1 a ČT 2 – Divadlo žije!, Kosmopolis, Kultura.cz, MM – dvojitá dávka muziky, Terra musica, Zveme vás do divadla v současnosti (první polovina roku 2012).

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Rešerše zákonů a následné porovnání požadavků s programovou skladbou ČT, především s vybranými pořady. Konkrétně srovnání zákonů s praktickou podobou a obsahem pořadů a také srovnání vystavení jednotlivých pořadů (jaká je jejich obsahová skladba, do jaké míry se překrývají, v čem se liší). Dnešní podobu kulturních magazínů také porovnam s jejich prvním vysílaným pořadem pro zachycení vývoje a proměn v čase.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

1. **TRACEY, Michael.** *The decline and fall of public service broadcasting.* Oxford: New York: Oxford University Press, 2002.
Kniha se zabývá vysíláním veřejné služby jako jednou z nejdůležitějších sociálních, kulturních a žurnalistických institucí 20. století. Celkově zkoumá tuto „ideu“ i politické, technologické a jiné útoky na tuto instituci během posledních 15 let.
2. **BYSTRICKÝ, Jiří.** *Média, komunikace a kultura.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008.

Knihy se zabývají analýzou aktuální problematiky mediální komunikace, fungování společnosti a základního vymezení moderní a postmoderní kultury.

3. **HOLÝ, Ladislav.** Malý český člověk a skvělý český národ: národní identita a postkomunistická transformace společnosti. 1. vyd. Praha: SLON, 2001.

Autor v knize analyzuje specifický český diskurs o národní identitě a vztah mezi národem a státem v období postkomunistické transformace společnosti.

4. Public service broadcasting. **MOONEY, Paschal.** *Council of Europe: Parliamentary Assembly* [online]. 12.1.2004 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/workingdocs/doc04/edoc10029.htm>

Report se zabývá vysíláním veřejné služby jako prvkem demokracie v Evropě, v poslední době ovlivňovaným politickými a ekonomickými zájmy. Také proto závěrem tato zpráva žádá o nezávislost veřejnoprávních médií a jejich přizpůsobení se novým médiím.

5. **ŽANTOVSKÝ, Petr.** Veřejná služba ve veřejnoprávních médiích: sborník textů ze semináře: Český Krumlov 8. a 9. listopadu 2002. Praha: Česká média v nakl. Votobia Praha, 2003.

Sborník textů ze semináře zabývajícím se např. veřejnou službou veřejnoprávních médií v Evropě, médií veřejné služby a Evropskou unií, médií veřejné služby a jejich funkcí, atd.

6. **CHMELÍČEK, Dušan.** Česká televize - věc veřejná: sborník textů k diskusi o roli televize, veřejné služby na počátku 21. století. Praha: Česká televize, 2000.

Sborník textů ke konferenci uspořádané v Kongresovém centru o roli televize veřejné služby. K tématu se vyjadřují různé osobnosti veřejného života např. Jan Čulík, Martin Skyba, Jiří Stránský aj.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Moravec, Ondřej. Současné podoby divadelní publicistiky v audiovizuálních médiích veřejné služby ČR. FSV UK 2011.

Kubečková, Pavla. Analýza kulturního zpravodajství ČT 24. FSV UK 2009.

Polák, Ondřej. Prezentace kultury v České televizi se zvláštním zaměřením na pořad Divadlo žije!. DAMU 2006.

Urban, Jindřich. Média, kultura a společnost. FF UK 2006

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

.....

**Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga
pedagožky/pedagoga**

Datum / Podpis

Obsah

ÚVOD	2
1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	4
1.1 KULTURA	4
1.2 IDENTITA.....	6
1.3 KULTURNÍ IDENTITA	7
1.4 TELEVIZE VEŘEJNÉ SLUŽBY.....	8
2. TELEVIZE JAKO UMĚNÍ.....	12
3. KULTURNÍ POŘADY ČT.....	14
3.1 DIVADLO A POŘADY MU VĚNOVANÉ	15
3.1.1 <i>Divadlo žije!</i>	16
3.1.2 <i>Zveme vás do divadla</i>	22
3.2 HUDBA A HUDEBNÍ MAGAZÍNY	25
3.2.1 <i>MM – dvojitá dávka muziky</i>	26
3.2.2 <i>Terra musica</i>	31
3.3 MAGAZÍNY VĚNOVANÉ KULTUŘE OBECNĚ	35
3.3.1 <i>Kultura.cz</i>	35
3.3.2 <i>Kosmopolis</i>	44
ZÁVĚR.....	48
SUMMARY	50
POUŽITÁ LITERATURA	51

Úvod

Kultura nám neustále obklopuje, ať si to uvědomujeme nebo ne. Je to součást společnosti, která zároveň formuje její členy, udržuje tradice a zvyky, vytváří prostředí, ve kterém se jedinec orientuje. Vysílání veřejné služby je jednou z institucí, která se má starat o rozvoj společnosti, uchování její kultury a také její šíření. „Díky těsné vazbě na veřejnost a veřejný život společnosti jsou média veřejné služby zpravidla chápána jako kulturní (a kulturotvorné) instituce a prestižní zdroje informací a zábavy.“¹ Tato práce se snaží analyzovat právě kulturní vysílání televize veřejné služby na konkrétních šesti vybraných pořadech.

Přes teoretický úvod vymezující jednotlivé pojmy se práce především zaměřuje na popis a analýzu divadelních pořadů (*Divadlo žije!* a *Zveme vás do divadla*), hudebních magazínů (*MM – dvojitá dávka muziky* a *Terra musica*) a magazínů o kultuře obecně (*Kultura.cz* a *Kosmopolis*).

Hlavním cílem práce je zachytit, jak Česká televize dbá o kulturní identitu obyvatel a také konkrétní realizaci pořadů zaměřujících se na různé oblasti kultury. Ukázat jejich programovou skladbu, čemu se nejčastěji a v největší míře věnují, jakým způsobem divákovi prezentují jednotlivé kulturní sféry.

Práce se oproti teším odlišuje v délce zkoumání pořadů – kvůli jejich velkému množství jsem toto období zkrátila na tři měsíce (místo šesti měsíců), a to konkrétně druhé čtvrtletí roku 2012 (od 1. 4. – 30. 6. 2012). Pořady jsem neporovnávala s jejich prvním odvysílaným dílem, protože je nebylo možné přehrát v internetovém archivu České televize. Jelikož byla analýza magazínů

¹ JIRÁK, Jan. *Česká televize: věc veřejná: Sborník textů k diskuzi o roli televize veřejné služby v české společnosti na počátku 21. století*, s. 95.

poměrně obsáhlá, upustila jsem také od poslední kapitoly, která se měla zabývat Českou televizí a filmem.

1. Vymezení základních pojmů

V této kapitole, která vytváří jakousi teoretickou základnu, budou vymezeny pojmy, s nimiž se bude pracovat i v následujících kapitolách. Jedná se především o pojmy kultura, identita, kulturní identita a televize veřejné služby, které je možné chápat různými způsoby a definovat je za pomoci různých přístupů. Pojem kultura, obsažený již v samotném názvu, je velmi široký a proto je nezbytné vymežit pouze tu část, která je v nebližší spojitosti s veřejnoprávním vysíláním. Vymezení pojmů identita a kulturní identita se stává zásadním a důležitým pro pochopení povinností veřejnoprávní televize. Z čehož vyplývá, že vyložení těchto pojmů je zcela zásadní pro správné vyznění celé práce.

1.1 Kultura

Pojem kultura je velmi široký a snad žádné dva prameny neuvádějí stejnou definici. Z nejobecnějšího hlediska můžeme říct, že kultura je typickým znakem lidské společnosti, mimo níž, jako taková, neexistuje. Pod tímto pojmem sdružujeme vše, co nevytvořila příroda, všechny projevy sociálního života.² Jinými slovy řečeno, do lidské kultury spadá vše, co člověk v různých dobách a na různých místech vytvořil, od duchovních tradic a příběhů, až po materiální výtvořiny, na které si můžeme „sáhnout“.³

Etymologický původ slova kultura nalezneme až v antickém Řecku a Římě.

„Vznikl z latinského „colo“, resp. „colere“, a byl původně spojován s obděláváním zemědělské půdy (agri kultura). Novou dimenzi pojmu kultura odkryl slavný římský filozof Marcus Tullius Cicero (106–43 př. n. l.), když [...] nazval filozofii

² Srov. Sociologie kultury.

³ Srov. PAVELKA, Jiří. *Kultura, média a literatura*, s. 228

kulturou ducha („cultura animi autem philosophia est“). Tím položil základ pojetí kultura jako charakteristicky lidské vzdělanosti.“⁴

S nástupem středověku ustupuje význam pojmu kultura jako lidské vzdělanosti a pouze v některých křesťanských dílech vystupuje ve smyslu uctívání⁵. Až s příchodem renesance, obnovením obdivu pro antiku a obrácením pozornosti na existenci člověka, jeho kultivaci a vzdělání, se „znovu setkáváme s užíváním pojmu kultura pro označení sféry pozitivních hodnot, které přispívají ke zdokonalování lidských schopností“.⁶

Pojem kultura se dostává „do pozice jedné z nejobecnějších kategorií lidského světa a na vrchol terminologické hierarchie humanitních a společenských věd“.⁷ Mnohé vědní disciplíny se podílejí na utváření konceptu kultura, jmenujme např. etnologii, jazykovědu, antropologii, sociologii apod. Kulturu můžeme dělit z různých hledisek např. na kultura „vysokou“ a „nízkou“, na kultura tradiční a moderní, na kultura dominantní a submisivní.

Nicméně, přes všechna možná dělení zůstává důležité to, že „[k]ultura nevytváří člověka, ale člověk kultura“.⁸ Vytváří ji pomocí svých dorozumívacích aktivit, nehledě na to, jestli budeme považovat kultura za „vysokou“, zahrnující filozofii a umění, či tu „nízkou“, pod kterou můžeme nalézt kultura lidovou, či masovou.

Pro potřeby této práce bude kultura chápána ve smyslu definice UNESCO schválené v Paříži v roce 2002, tedy jako: „soubor distinktivních duchovních a hmotných, intelektuálních i citových rysů, které charakterizují společnost nebo společenskou skupinu, a který zahrnuje kromě umění a písemnictví také způsoby života, způsoby soužití, hodnotové systémy, tradice

⁴ SOUKUP, Václav. *Přehled antropologických teorií kultura*, s. 13.

⁵ Srov. Ibid.

⁶ Ibid, s. 14.

⁷ PAVELKA, Jiří. *Kultura, média a literatura*, s. 21

⁸ Ibid, s. 112

a přesvědčení“.⁹ Tato definice vnímá kulturu jako charakteristický rys určité společenské skupiny, což je přístup, který bude využitý i v této práci, stejně tak jako rozdělení na kulturu vysokou a nízkou (neboli masovou), popř. midkult (neboli kulturu středních vrstev).

1.2 Identita

Pojem identita definujeme, abychom lépe viděli rozdíl mezi identitou jako takovou a identitou kulturní. Konečně, oba tyto pojmy potřebujeme znát pro posouzení toho, zda veřejnoprávní vysílání respektuje a poskytuje prostor pro pořady jednotlivým kulturám, kulturním menšinám atd.

Identitu můžeme chápat, ve smyslu slovníkové definice, jako „soubor chování nebo osobních charakteristik, kterými je jedinec s konečnou platností rozpoznatelný, nebo známý“.¹⁰ Sociální psychologie identitu definuje jako „prožívání toho, čím jedinec je (vlastní autenticity, jedinečnosti a konzistentnosti v čase a prostoru), ať už jako individuum nebo jako člen lidského společenství“.¹¹

Proces identifikace probíhá vždy v určitém kulturním, sociálním a historickém kontextu a má úzkou souvislost s rozvojem společnosti. Identita jedince se postupně vytváří a proměňuje v průběhu celého života, ovšem nejdůležitějším obdobím pro její vývoj je adolescence. V moderní společnosti je proces vytváření si identity mnohem více spojený s rozhodováním a volbou.

⁹ UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity. v práci byl použit překlad Maria Kubaše, zveřejněný ve studii Kulturní statistický rámec na příkladu UNESCO, Evropské Unie a Québecu.

¹⁰ Překlad autorky práce: „The set of behavioral or personal characteristics by which an individual is recognizable as a member of a group.“ (Identity. In: *The free dictionary*).

¹¹ DAM, Kalpalata. *Krise identity ve třetím věku*, s. 20.

„S růstem kulturní rozmanitosti, politickým pluralismem a zvýšenými možnostmi jedince vybrat si své postavení či roli se sebedefinování stává problémem. Je též možné dosahovat více multidimenzionálních identit.“¹²

1.3 Kulturní identita

Základem kulturní identity je kulturně hodnotové paradigma, kterým označujeme „celek (systém) základních principů, podle kterých dané lidské společenství interpretuje realitu a orientuje se v ní“.¹³ Jedná se o „složitou síť vazeb mezi individuem a jeho širším společenstvím, mezi společenstvím a jeho kulturou a mezi individuem a kulturou, ke které patří“.¹⁴ Podle Lehmannové je možné složitý fenomén kulturní identity vymezit ve dvou aspektech.

Prvním aspektem je kulturní sebeuvědomění společnosti. Každé lidské společenství definuje svůj hodnotový základ, který je v lidech hluboko zakořeněný, v rámci např. náboženství, filozofie či umění. V evropské kultuře je toto paradigma „formulováno v rámci křesťanského obrazu světa a [...] zahrnuje princip svobody člověka, racionality a nové role člověka ve světě“.¹⁵

Druhým aspektem chápeme vnímání kulturní příslušnosti jednotlivci. Individuální kulturní identita „se rozvíjí na základě interiorizovaného hodnotového souboru, se kterým se individuum ztotožňuje a který si osvojilo v procesu socializace v určité kultuře“.¹⁶ Každý jednatel je tak formován výchovou a vzděláním, osvojuje si způsoby myšlení a chování dané společnosti. Důležitý prvek také tvoří světonázor, který „v sobě zahrnuje to, jaké postavení v rámci vesmíru člověk připisuje sám sobě, [...] jaké je jeho přesvědčení

¹² DAM, Kalpalata. *Krise identity ve třetím věku*, s. 26.

¹³ LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Paradigma kultur*, s. 40.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

o vlastních možnostech a schopnostech a jaký význam přisuzuje svým činům“.¹⁷

Je dobré si uvědomit, že v rámci jedné společnosti tedy existují skupiny jedinců mající různé kulturní identity, z čehož by pro vysílání veřejné služby měly vyplývat jisté náležitosti, či povinnosti, které jsou předmětem zkoumání této práce.

1.4 Televize veřejné služby

Abychom mohli definovat televizi veřejné služby, je třeba si nejprve říct, co je veřejným zájmem společnosti. Bohužel neexistuje žádné jednotné vnímání a vysvětlení tohoto pojmu. Ačkoli etymologie sousloví odkazuje k veřejnosti jako celku, v dnešním významu se častěji jedná o zájem podnikatelský, či státní¹⁸. Na druhou stranu veřejný zájem také často označuje „zásahy do oběhu kulturních hodnot a statků, pokud např. ohrožují veřejnou mravnost, výchovu mladé generace, státní ideologii“¹⁹. Nicméně není možné nalézt jednotný názor ani na to, kolika lidem musí prospět, abychom takové chování mohli prohlásit za veřejný zájem.

„Jeden extrém je, že akce musí být ve prospěch všech členů společnosti, aby byla skutečně ve veřejném zájmu, opačný extrém říká, že ve veřejném zájmu může být každá činnost, pokud je prospěšná alespoň pro část populace a ničemu neškodí. Je možné, že úkony provedené ve veřejném [zájmu] mohou být špatné pro některé osoby a naopak.“²⁰

¹⁷ Překlad autorky práce: „v sebe zahříňa to, aké postavenie v rámci vesmíru človek pripisuje sám sebe, [...] aké je jeho presvedčenie o vlastných možnostiach a schpnostiach a aký význam prisudzuje svojim činom.“ (*Masmediálna komunikácia a realita*, Eva Henčeková, kap. Kultúra a komunikácia, s. 407).

¹⁸ Srov. *Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z*, s. 1429

¹⁹ Ibid.

²⁰ JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*, s. 248.

I když je možné jednotlivé detaily chápat rozdílně a přistupovat k nim různými způsoby, je jasné, že veřejný zájem (public interest) je pojem „odkazující ke společnému blahu nebo obecnému blahu“.²¹ K obraznější představě, jak chápat veřejný zájem, nám také může posloužit klasická charakteristika Waltera Lippmana: „Dospělí lidé, chce se věřit, sdílejí shodné veřejné zájmy. Veřejný zájem se však u nich směšuje, a někdy je v rozporu, s jejich soukromými a speciálními zájmy. Je-li tomu tak, lze říci, že veřejný zájem je zřejmě tím, co by si lidé vybrali, kdyby viděli jasně, racionálně, a jednali nezaujatě a benevolentně.“²²

Dnešní společnost je závislá na informacích a na vzdělání a každý příslušník určité společnosti si buduje svou budoucnost v rámci sdílených hodnot a národní identity²³. Veřejným zájmem společnosti je potom udržení těchto hodnot za pomoci institucí zřizovaných státem, které občanovi nabízí jistou životní perspektivu, vzdělání, kulturní povědomí, apod. Vysílání veřejné služby je tedy jedním z „nástroj[ů] státu k udržení národní identity, společně sdílených hodnot, národní kultury, českého sportu a kvality informovanosti“.²⁴ Zdá se být

„nesporné, že mezi obsahem vysílání českých soukromých televizí a ČT existuje kvalitativní rozdíl, který je způsoben právě legislativním postavením ČT. Domníváme se, že Česká televize do jisté míry (která je otázkou širší diskuse) plní veřejnou službu, jak ji ukládá zákon. Poskytování veřejné služby považujeme za veřejný zájem, zejména z důvodů snahy o serióznější zpravodajství, podpory původní české tvorby a produkce pořadů pro nejrůznější menšiny.“²⁵

Jinými slovy řečeno:

²¹ Ibid.

²² POTUČEK, Martin. *Veřejná politika*, s. 12.

²³ Srov. FRIDRICH, Milan. K čemu je Česká televize, veřejná služba.

²⁴ Ibid.

²⁵ STÁRKOVÁ, Kateřina. *Česká televize mezi státem a trhem: Problematika fungování televize veřejné služby v České republice*, s. 14–15.

„Klíčovým předpokladem v pozadí vysílání veřejné služby, jen zřídka vyjádřeným přímo, je ten, že vysílání s sebou nese důležité morální a intelektuální otázky a ambice, které jsou odděleny od veškerých technických nebo finančních kritérií.“²⁶

Vysílání veřejné služby v České republice reguluje několik zákonů, pro potřeby této práce zmiňme především zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi²⁷ a zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání²⁸. K dalším dokumentům, které upravují toto vysílání, patří také Statut ČT²⁹ a Kodex ČT³⁰, který stanovuje zásady naplňování veřejné služby, závazné pro Českou televizi a její zaměstnance.

Výše zmíněným zákonem č. 483/1991 Sb. se zřizuje Česká televize, která „poskytuje službu veřejnosti tvorbou a šířením televizních programů, popřípadě dalšího multimediálního obsahu a doplňkových služeb na celém území České republiky za účelem naplňování demokratických, sociálních a kulturních potřeb společnosti a potřeby zachování mediální plurality“.³¹

Hlavní úkoly veřejné služby uložené zákonem jsou, mimo jiné:

„a) poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů

b) vytváření a šíření programů a poskytování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, kulturu, etnický nebo národnostní původ, národní totožnost, sociální původ, věk nebo pohlaví tak, aby tyto programy a pořady odrážely rozmanitost názorů a politických,

²⁶ Překlad autorky práce: „A key assumption behind public service broadcasting, only rarely made explicit, is that broadcasting entails important moral and intellectual questions and ambitions which are separate from any technological or financial considerations.“ (TRACEY, Michael. *The decline and fall of public service broadcasting*, s. 16).

²⁷ Zákon o České televizi. In: *Česká televize: Zákony*.

²⁸ Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. In: *Česká televize: Zákony*.

²⁹ Statut ČT. *Česká televize*.

³⁰ Kodex ČT. *Česká televize*.

³¹ Zákon č. 483/1991 Sb., § 2.

náboženských, filozofických a uměleckých směrů, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti

c) rozvíjení kulturní identity obyvatel České republiky včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin“.³²

Náhled na plnění těchto úkolů v praxi bude předmětem zkoumání následujících kapitol.

³² Ibid.

2. Televize jako umění

„Fenomén televize vzbuzuje dvojznačné reakce. Televize je jednak masově rozšířena a masově sledována a jednak je úměrně tomu opomíjena jako předmět seriózního zájmu. Na rozdíl od filmu si nikdy nezískala pověst uměleckého média a mezi intelektuální elitou nikdy neměla dobrou pověst pro svou přílišnou masovost.“³³

Dalo by se říct, že to je obecně platné vnímání televize, dnes už prakticky po celém světě. V České republice tomu tak nebylo odjakživa.

Televize ve svých počátcích s určitostí vyvolávala velká očekávání. Byla čímsi výjimečným a novým. Hledalo se její místo, zkoušely se nové techniky, bylo potřeba se naučit, jak jednotlivé žánry v televizi tvořit a jak je dále zprostředkovat. Bylo jasné, že např. divadelní představení prostřednictvím televize, a tím pádem vztah mezi divákem a uměním, bude podléhat jiným estetickým zákonitostem³⁴. Vladimír Sappak to přesněji vyjádřil:

„Podle mého názoru televizor nejen něco může a něco nemůže (to je nasnadě). Domnívám se, že vychází-li z jistých svých organických vlastností, tíhne k umění určitého druhu. Umění, které vypadá jako skutečnost [...] – to bude mít podle mého především úspěch na televizní obrazovce.“³⁵

Tvůrci si uvědomovali, že televize je odlišné médium a jako takové si nárokuje speciální požadavky. Proto bylo důležité dodržovat žánrovou čistotu a tím vlastně diváka připravit, na to, co může čekat. U filmu se počítá s jistým klamem a hrou, kdežto v jiných typech pořadu je to nepřípustné.

„Říká se správně, že ‚obrazovka nesnese lež‘, že televizi ‚je cizí předstírání‘, že má ‚absolutní sluch na pravdu‘. Nelze si to však naivně vykládat tak, jako by všechno, co

³³ ORLEBAR, Jeremy. *Kniha o televizi*, s. 9 (Předmluva Zdeňka Holého).

³⁴ Srov. *Čtyřikrát o televizi*, SAPPAK, Vladimír, s. 40.

³⁵ *Čtyřikrát o televizi*, SAPPAK, Vladimír, s. 41.

se na obrazovce objeví, musilo nutně být autentické a skutečné. Klam, který nezastírá, že je klamem, klam, který dostane umělecké posvěcení, přestává být lží.“³⁶

Již dopředu bylo třeba počítat s tím, v jakém prostředí bude televizní pořad přijímán. Parametry a omezení televizní obrazovky, kritičnost, s jakou divák k pořadům ve své domácnosti přistupoval, dotvářely atmosféru, která úplně nepodporovala uměleckou složku pořadu. I proto bylo důležité v televizi nepředstírat a vše ukazovat v pravém světle³⁷.

Zda je televize uměním nebo nikoli, bylo v minulosti předmětem mnoha debat a našli bychom řadu zástupců, jak na jedné, tak na druhé straně. Ladislav Smoljak³⁸ s televizí jako novým uměním příliš nesouhlasí. Podle něj by to muselo znamenat, že televize nabízí nějaké nové výrazové prostředky, něco, co ostatní umění neumožňují, což by jí zařadilo na místo vedle nich. Pravdou však zůstává, že žádné nové výrazové prostředky v uměleckém žánru nepřinášejí. Nebezpečí by tak mohlo být ukryté v nahrazování ostatních druhů umění, jako jsou divadlo, film, nebo literatura, avšak „televize v této úloze suplujícího nemůže poskytnout navíc nic než pohodlí“.³⁹

V dnešní době nacházíme opětovnou snahu hledat kvalitu také v komerční a populární televizi a tvořit tzv. kvalitní televizi. Tento fenomén se objevuje od poloviny devadesátých let minulého století v americkém televizním průmyslu. Jako kvalitní chápeme takový televizní pořad, který „přispívá k definování národní kultury anebo toho, co je vnímáno jako to nejlepší z národního dědictví“.⁴⁰

³⁶ Čtyřikrát o televizi, SMOLJAK, Ladislav, s. 106.

³⁷ Srov. Ibid, s. 109.

³⁸ Srov. Ibid, s. 134.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ ORLEBAR, Jeremy. *Knihy o televizi*,

3. Kulturní pořady ČT

Z výroční zprávy České televize vyplývá, že v tomto období zvolila schéma „Rodinné televize, [ve kterém] byly změněny odpolední pořady, na obrazovky se vrátily oblíbené a vysokou diváckou spokojeností oceňované pořady z cyklu *Cestománie* a také zábavní pořady ze Zlatého fondu.“⁴¹ Kromě většího množství pořadů pro děti se diváci mohli těšit také na seriály (nové i ty již dříve vysílané) atd.⁴²

Kanál ČT 2 pak uvedl původní dokumenty, vysílané ve středu a v sobotu, např. *Národ mystifikace*, *Afghánistán bez obalu*, *Zlato pro Elišku*, a kulturní dokumenty *Celebration Jazz*, *Včely letěly krásně* a *Sen o Paříži v Praze*.⁴³ Mimo jiné také zprostředkoval koncerty vážné hudby, z nichž nejpřitažlivější byly

„Mischa Maisky v Českém Krumlově (záznam koncertu slavného violoncellisty, konaného v rámci 20. mezinárodního hudebního festivalu 16. července 2011 v Zámecké jízdárně) a Koncert ze Schönbrunnu (záznam letního koncertu ze zahrad paláce ve Vídni)“.⁴⁴

Samozřejmě, že nabídnutých dokumentů, které se zabývaly kulturou, uměním a společností televize nabídla mnohem více. Nicméně v následující kapitole a podkapitolách se blíže podíváme pouze na vybraných šest pořadů zastupujících různé oblasti kultury. Přesněji to budou pořady *Divadlo žije!* a *Zveme vás do divadla*, jako na zástupce divadelního umění v televizi, na magazíny *MM – dvojitá dávka muziky* a *Terra musica*, jako na pořady přinášející divákům informace o hudbě a hudební scéně a na *Kosmopolis* a *Kultura.cz*, jako

⁴¹ ČESKÁ TELEVIZE. Výroční zpráva o činnosti České televize, s. 29.

⁴² Srov. Ibid.

⁴³ Srov. Ibid, s. 36.

⁴⁴ Ibid, s. 37.

na pořady informující o kultuře obecně. Vysílání těchto pořadů detailněji sledujeme v období druhého čtvrtletí roku 2012 – tzn. od 1. 4. – 30. 6. 2012.

3.1 Divadlo a pořady mu věnované

Divadlo patří k projevům lidské společnosti a lidské kultury snad odjakživa. Má svou bohatou historii a vývoj, zdá se však, že vždy bylo jakýmsi zrcadlem dané společnosti, odrazem jejích problémů a důležitých okamžiků. Proto se není čemu divit, že, zejména s nástupem rozhlasu a později televize, vznikla potřeba tuto součást lidské kultury zprostředkovat novými komunikačními cestami.

První důležitá změna nastává s přenosem divadelních představení rozhlasovým vysíláním, ve dvacátých letech 20. století. Rozhlas měl především funkci vzdělávací a kulturní a divadlo se proto stalo jedním z jeho hlavních pilířů.⁴⁵

„Zde dochází k první výrazné transformaci „divadelního materiálu“, která je ve svém důsledku velmi brutální. Ukázalo se totiž, že vysílané hry se nedají bez zásadních úprav rozhlasem přenášet. Chybějící vizuální složka byla nepostradatelná, proto museli komentátoři v momentech ticha například vysvětlovat, co se na jevišti děje apod. Proto se brzy od záznamů divadelních představení ustupuje, zejména od činohry.“⁴⁶

Z tohoto důvodu se začínají psát hry speciálně vytvořené pro vysílání rozhlasem.

Ani televize, jejímž vznikem již divák mohl představení vnímat nejen zvukově, ale také vizuálně, jej nevysílala v pravé „divadelní podobě“. Stejně

⁴⁵ Srov. MORAVEC, Ondřej. *Současné podoby divadelní publicistiky v audiovizuálních médiích veřejné služby ČR*, s. 7.

⁴⁶ Ibid.

jako rozhlas se uchýlila spíše ke studiovým inscenacím. Rozhodně však nelze televizi odepřít snaha přinést divákovi co nejvíce z divadla, o které svědčí mnohé experimenty (např. pohled z pozice „ideálního diváka“, bez prostřihů, s orámovaným záběrem na celé jeviště, či rozdělení pohledu, kdy divák mohl sledovat zároveň celé jeviště, záběry bočních kamer a detaily postav)⁴⁷. Nicméně, nakonec zvítězil klasický filmový střih a pohled na televizi, jako na prostředek, který divadlo snižuje a odebírá mu jisté kouzlo.

„[J]e potřeba, aby se divák snažil tuto auru sám v sobě vyvolat potlačením vnějšího filmového rámce. Dovoluji si tvrdit, že dnešní divák je už tak přesycený „televizní řečí“, že „přepnutí do jiného módu“ není úplně možné. Divadlo v televizi tak nikdy nebude divadlem, ale pouze jeho televizním odrazem.“⁴⁸

Dnes již sice nenajdeme takové množství záznamů divadelních představení, ale pořád existují magazíny, ve kterých je možné divadlo propagovat.

3.1.1 Divadlo žije!

Pořad *Divadlo žije!* se na televizní obrazovce objevuje od roku 2002. Je zřejmé, že se za tuto dobu proměnila jak grafická, tak i obsahová podoba tohoto týdeníku. Formát, který známe i dnes, se začal utvářet v roce 2007, kdy namísto jednoho unifikovaného pořadu, „[v]znikly tři mutace programu, o které se začaly starat tři různé redakce – brněnská, ostravská a pražská. Každá redakce se zaměřila pouze na divadla ve svém okolí.“⁴⁹ Tím pádem nacházíme i mírné odchylky a rozdíly ve zpracování, např. různé řazení příspěvků, přítomnost či nepřítomnost moderátora, apod. Jediným skutečným spojovacím článkem tak zůstává znělka a grafika.

⁴⁷ Srov. Ibid, s. 8.

⁴⁸ MORAVEC, Ondřej. *Současné podoby divadelní publicistiky v audiovizuálních médiích veřejné služby ČR*, s. 9.

⁴⁹ Ibid, s. 11.

V období, které jsem sledovala (druhé čtvrtletí roku 2012), se magazín vysílal premiérově v sobotu v rozmezí od 11:20 do 11:55 (nejčastěji pak 11:25) a jeho reprízu mohli diváci shlédnout vždy následující úterý po půlnoci. Celkem se tedy jedná o 12 vysílání. Stopáž pořadu pak kolísala mezi 25 a 27 minutami. Již dříve jsem zmínila, že se jedná o týdeník a „[v] jednom měsíci se vysílá vždy dvakrát z Prahy, jednou z Brna a jednou z Ostravy“.⁵⁰ Jak vypadá týdeník pod taktovkou různých redakcí, si nyní blíže představíme.

3.1.1.1 Pražské vydání

Pražské vydání informuje diváky o českých scénách. Ačkoli v některých dílech převažují inscenace z pražských divadel, všeobecně se dá říci, že se redakce snaží o rovnováhu a velkou nabídku představení z celých Čech. Mezi divadla, jejichž inscenace a herci se v pořadu objevili, patří Národní divadlo, Dejvické divadlo, Klicperovo divadlo v Hradci Králové, Západočeské divadlo v Chebu, Jihočeské divadlo v Českých Budějovicích, Divadlo J. K. Tyla v Plzni a mnohé další. Pořad sledoval poměrně pravidelnou strukturu, která sestávala z krátkého obsahu a rubrik „Hraje se“ (s ukázkami právě hraných představení), „Rozhovor“, „Profil“ či „Téma“ a nakonec znovu z rubriky „Hraje se“. Poměrně často se také na začátku pořadu objevila krátká reflexe a kritika představení, které je něčím zajímavé, či výjimečné – konkrétně zmiňme např. adaptaci románu *Tři mušketýři*, znovunastudování Beaumarchaisovy "revoluční hry" *Bláznivý den aneb Figarova svatba*, nebo rozšířenou verzi původně rozhlasové hry *Koule (Příběh vrhačky)*.⁵¹

Ve sledovaném období byla ve všech šesti pražských vydáních zařazena také rubrika „Širší nominace na cenu Thálie“, která představovala vybrané

⁵⁰ Divadlo žije!: o pořadu. In: *Česká televize*.

⁵¹ Srov. s vysíláním z 5. 5., 19. 5. a 2. 6. 2012. Divadlo žije!: Všechna vysílání pořadu. In: *Televizní program*.

laureáty na toto ocenění udílené Hereckou asociací (jmenovitě Davida Novotného, Veroniku Kubařovou, Martina Stránského, Mášu Málkovou, Ivanu Uhlířovou, Marka Němce, Danielu Bambasovou a Ondřeje Veselého). Každému herci byly věnované asi 3–4 minuty na konci pořadu. Další „nepravidelností“ byla ve dvou případech jakási sonda, či anketa mezi divadelníky zabývající se otázkou „Jak se ale žije hercům na oblasti dnes?“⁵², na kterou odpovídali čtyři herci působící v různých oblastních divadlech. Druhou anketou, či otázkou, k níž se vyjádřili čtyři divadelní režiséři/autoři, bylo, „Proč režiséři píší a autoři režírují?“⁵³ Myslím si, že zařazení těchto témat je určitě divácky zajímavé, protože se může dozvědět o lidech pracujících v divadle bližší informace, týkající se jich jako lidských bytostí, nikoli jako herců, prezentujících určité role, či režisérů vytvářejících určitý umělecký obraz.

Co se týká jednotlivých žánrů představovaných v pořadu, najdeme jich rozhodně nepřeberné množství. Od těch klasických jako jsou tragédie a komedie, nebo činoherní fraška nebo groteska, přes operu a balet, až po muzikály, jazzové opery, loutková představení, alegorická dramata, hry beze slov, nebo fyzické a taneční divadla. Samozřejmě se nejedná pouze o klasická zpracování, ale často o nové adaptace, nebo autorské hry. Velmi zajímavý je také fakt, že pořad se nesoustředí pouze na „velká“ divadla, ale přibližuje divákovi i nezávislé projekty. Jedním z nich bylo třeba představení Amatérského souboru Nejhodnější medvídky, který vznikl v osmdesátých letech na půdě Fakulty jaderné fyziky ČVUT.⁵⁴ Ke konci června se také ve vysílání objevil profil absolventů DAMU 2012 a možnosti jejich uplatnění.⁵⁵

Průběhem pořadu nás provázejí Martina Delišová a Vojtěch Babka, kteří však vystupují nikoli jako moderátoři, ale pouze jako komentátoři.

⁵² Vysíláno 21. 4. 2012.

⁵³ Vysíláno 30. 6. 2012.

⁵⁴ Vysíláno 5. 5. 2012.

⁵⁵ Vysíláno 16. 6. 2012.

„Pražská [redakce] [...] zvolila model bez moderátora, který by tvořil spojovací prvek mezi jednotlivými částmi programu. Jejím hlavním charakterizačním rysem od začátku byl velký počet reportáží (9–11 za díl), což korespondovalo především se širokou škálou divadel, jejichž repertoár se rozhodla pokrýt.“⁵⁶

3.1.1.2 Brněnské vydání

Vysílání brněnské redakce se zaměřuje na scény Jižní Moravy, hlavně na Národní divadlo Brno, Divadlo Husa na provázku, HaDivadlo, Divadlo Feste, Městské divadlo Zlín a další. S pražským vysíláním se v několika aspektech shoduje. I zde je to pouze hlas komentátora Igora Dostálka (v jednom vydání doplněný o hlas Kateřiny Horáckové), který nás provází celým pořadem. Další shodný prvek bychom mohli vidět v krátkém úvodu, ve kterém nás moderátor seznámí s nejdůležitějšími, či možná nejzajímavějšími reportážemi daného vysílání. Stejně tak rubrika „Hraje se“ je vytvářena v podobném duchu. Ačkoli období, které jsem sledovala, obsahovalo pouze tři vysílání z Brna, různorodost představovaných inscenací byla i přesto velká – od komedie, přes muzikál, až k nové adaptaci románu, nebo dokonce zpracování původně fantasy příběhu Terryho Pratchetta.

Na druhou stranu, celková výstavba pořadu je mnohem méně strukturovaná, jednotlivé díly již nemají tak pravidelný charakter. Rubriky se sice opakují, ale pokaždé v trochu jiném pořadí. Stabilním prvkem na konci zůstává jen soutěž, ve které mají diváci možnost vyhrát lístky na divadelní představení po správném zodpovězení otázky a vylosování. Otázky se vždy týkají některého z témat, či hostů představených v pořadu. Rubrika „Trhák“, zdá se, má také své stálé místo, a to na začátku pořadu (max. jako druhá v pořadí). Jedná se o reportáž, ve které může divák shlédnout medailonek

⁵⁶ MORAVEC, Ondřej. *Současné podoby divadelní publicistiky v audiovizuálních médiích veřejné služby ČR*, s. 12.

o zajímavé inscenaci, prakticky se nijak neliší od rubrik „Téma“, nebo dokonce „Hraje se“. Jediný rozdíl je ve znělce a grafice s nápisem „Trhák“, která jí předchází, „na kterém je mladá žena s velkým výstřihem a pod údery bubnů jí tak tlučte srdce napětím, že se jí teatrálně zdvihají ňadra“.⁵⁷ Tento prvek se může zdát poněkud v nesouladu s vlastním obsahem pořadu.

Další z typicky „brněnských“ rubrik tvoří „Tváře české divadla“, kde jsou prezentováni scénografové, výtvarníci, nebo architekti (zde konkrétně architekt Tomáš Rusín⁵⁸). V podobném duchu se nese i rubrika „Osobnost“, která také přináší portréty lidí z divadelní branže, ať už herců (Václava Vašáka nominovaného na cenu Thálie⁵⁹), nebo tvůrců (scénografky a výtvarnice Jany Prekové⁶⁰). Ve dvou ze tří brněnských vydání jsme se také mohli dozvědět více o divadelních festivalech ve stejnojmenných příspěvcích. V jednom případě jsme mohli nahlédnout na 22. ročník festivalu Encounter, „který hostil [...] studenty vysokých uměleckých škol nejen z Evropy“⁶¹, a jehož motto znělo „Do I have a dream?“⁶². Za dalším festivalem s názvem Setkání 2012 jsme se vydali do Zlína. Festival se již 17. rokem těší velké divácké oblibě. Možná také proto, že uvádí české a slovenské inscenace.

Rubrika „Děje se“ byla zařazena do vysílání pouze jednou (9. 6. 2012) a pozvala diváky na právě probíhající mezinárodní festival Divadelní svět Brno, věnovaný Miloši Formanovi, jehož témata byly např. Zlatá šedesátá, nebo Divadlo a film⁶³.

⁵⁷ MORAVEC, Ondřej. *Současné podoby divadelní publicistiky v audiovizuálních médiích veřejné služby ČR*, s. 14.

⁵⁸ Vysíláno 14. 4. 2012.

⁵⁹ Vysíláno 12. 5. 2012.

⁶⁰ Vysíláno 9. 6. 2012.

⁶¹ Divadlo žije! 12. 5. 2012. In: *iVysílání*.

⁶² Ibid.

⁶³ Divadlo žije! 9. 6. 2012. In: *iVysílání*.

3.1.1.3 Ostravské vydání

Ostravská verze pořadu je bezesporu tou nejvíce rozdílnou a nejvíce neuspořádanou. Je prakticky nemožné vysledovat určité schéma, protože reportáže a rubriky jsou za sebe řazeny nepravidelně.

„[N]a druhé straně má nejvýraznější kostru celého pořadu, která je ukotvená moderátorem. [...] Ač tedy žádná ze tří variací pořadu nemá klasické studiové ukotvení s moderátorem, ostravská mutace má svoji redaktorskou účast k této formě nejbližší.“⁶⁴

Moderátory zde najdeme dokonce dva: divadelního kritika Vladimíra Justa a hudebníka Jiřího Šlupku Svěráka. Místo úvodu zmiňujícího obsah dílu, které najdeme jak v pražské tak brněnské mutaci, zde začínáme většinou krátkým rozhovorem mezi moderátory, kterým navodí aktuální téma pořadu a následně se pokračuje reportáží. Těmito tématy jsou, ve třech dílech vysílaných ve sledovaném období, odchod odcházejícího šéfa činohry Národního divadla moravskoslezského Pavla Šimáka, Ibsenovo drama *Stavitel Solness* v Moravském divadle v Olomouci a festivaly Divadelní Flora Olomouc a Dreamfactory v Ostravě. Moderátoři zde nahrazují i přechody mezi jednotlivými reportážemi, které by jinak byly zajištěny pomocí grafiky a krátké znělky. Jediná rubrika „Hraje se“ je uváděna tímto druhým způsobem (ovšem ani zde to neplatí stoprocentně⁶⁵).

Tato rubrika se svým umístěním na konci pořadu také patří k jedné z mála pravidelností, které tady můžeme najít. Ani Ostrava nezůstává pozadu s rozmanitostí představovaných inscenací – zastoupeny jsou nejen klasické drama, tragédie, opera i balet, ale také alegorické drama, inscenace příběhu nebo představení loutkového divadla.

⁶⁴ MORAVEC, Ondřej. *Současné podoby divadelní publicistiky v audiovizuálních médiích veřejné služby ČR*, s. 14–15.

⁶⁵ V pořadu uvedeném 23. 6. 2012 to byl moderátor Jiří Šlupka Svěrák, který tuto rubriku uvedl slovně.

Z toho zcela jasně vyplývá, že tato mutace upřednostňuje jedno hlavní téma, jako třeba profil osobnosti, nebo divadla, ke kterému se váží i další reportáže a rozhovory. Dohromady to pak vytváří spíš jednotný celek a je na divákovi, aby si utvořil obrázek a vybral si to, co je pro něj to nejzajímavější. Myslím si, že to je umožněno především přítomností jednoho, či obou moderátorů, kteří se rozhovorů účastní a kteří svými rozmluvami vytváří jednolité přechody.

Ačkoli pořad *Divadlo žije!* mapuje sféru divadelního umění obecně považovanou za „vyšší“ kulturu, snaží se to dělat formou přístupnou širokému publiku. Ať už zařazováním inscenací komorních divadel, které si přece jen mohou dovolit větší nevázanost a neformálnost oproti divadlu klasickému, tak svou formou, která se snaží být zábavná a poutavá pro diváka. Rozhodně si myslím, že pořady tohoto typu mohou mnohé televizní diváky nalákat k tomu, aby po zhlédnutí krátké reportáže věnované divadelní inscenaci navštívili kamenné divadlo.

3.1.2 Zveme vás do divadla

Pořad *Zveme vás do divadla* se na televizních obrazovkách objevuje od roku 2000, přesněji od 29. ledna. Jako vůbec první představení byla uvedena hra A. P. Čechova *Ivanov* v podání divadla Na Zábradlí. Již od začátku měl pořad své místo na kanálu ČT 2, měnil se však den a pravidelnost vysílání. V prvních letech nebyla frekvence vysílání ani jeden pořad za měsíc (7 vysílání v roce 2000 a 6 vysílání v roce 2001⁶⁶) a pořad se většinou vysílal v sobotu krátce po 20. hodině⁶⁷, s výjimkou roku 2009, kdy jej diváci mohli sledovat v pátek večer.

⁶⁶ Zveme vás do divadla: Všechna vysílání pořadu. In: *Televizní program*.

⁶⁷ Samozřejmě, že i zde najdeme výjimky – např. 11. 2., 25. 3., 15. 4. a 24. 6. 2001 se vysílání přesunulo na neděli večer, 31. 12. 2001 dokonce na pondělí odpoledne a 1. 1. 2002 na úterý večer (což je ovšem pochopitelné jako speciální silvestrovská a novoroční programová skladba). Srov. Zveme vás do divadla: Všechna vysílání pořadu. In: *Televizní program*.

S rokem 2011 přišla další změna – a to na středu a konečně v roce 2012 pořad zakotvil ve čtvrtek, kde také k 15. 12. 2012 zcela ukončil své vysílání.

Ačkoli se nedá nalézt asi žádný přesný řád ve výběru jednotlivých inscenací, ani podle žánrů, ani jiným způsobem, jistým pravidlem se stalo vysílání her Divadla Járy Cimrmana během silvestrovského dne, či večera. A další věc, která je také jakousi nepravidelností, je různá stopáž. Ta však jasně vyplývá z povahy tohoto pořadu, fungujícího jako zprostředkovatel divadelních inscenací.

V druhém čtvrtletí roku 2012, tzn. ve sledovaném období, se pořad vysílal každý týden ve čtvrtek, nejčastěji ve 21:05. Celkem měli diváci možnost vidět 13 záznamů představení, z nichž tři (dvě opery a opereta) byly uvedeny v zahraniční produkci a v cizojazyčném zpracování s titulky. Tyto převzaté inscenace byly zařazené do programu vždy na začátku měsíce.⁶⁸ Konkrétně to byla opereta J. Offenbacha *Pařížský život (La vie parisienne)*, kterou uvedla Opéra national de Lyon, opera G. Verdiho *Aida* z Gran Teatre del Liceu v Barceloně a opera F. Cileyho *Adriana Lecouvreur* z londýnské Královské opery.

Z dalších deseti inscenací vybraných pro televizní vysílání bylo šest z dílny českých autorů – komedie *Škola základ života* spisovatele Jaroslava Žáka, komedie *Celebrity s. r. o.* dramatika a herce Antonína Procházky, swingový muzikálek *Hodiny jdou pozpátku* spisovatele a skladatele Jiřího Suchého, drama *Gazdina roba* spisovatelky Gabriely Preissové, černá komedie *Zázrak v černém domě* dramatika Milana Uhdeho a divadelní inscenace *Rozmarné léto* podle novely Vladislava Vančury⁶⁹. Tvůrci pořadu se určitě snažili do programu zařadit, jak klasická díla, tak nové a autorské hry, čímž také mohli zvyšovat svou diváckou základnu.

⁶⁸ Vysílány 5. 4., 3. 5. a 7. 6. 2012.

⁶⁹ Srov. s přehledem uvedených představení (Zveme vás do divadla: Všechna vysílání pořadu.).

Stejná charakteristika byla platná také pro zbylá čtyři díla zahraničních autorů – dramatická komedie *Ten třetí* současného dramatika Florianu Zelleru, klasická komedie *Ženitba* dramatika N. V. Gogola, komedie *Dámský krejčí* dramatika Georgese Feydeaua a komedie *Lhář* zakladatele italské národní veselohry Carla Goldoniho.⁷⁰ I zde najdeme hry klasické stejně jako nové.

Už z tohoto výčtu je patrné, že nejčastěji byly zařazovány právě komedie – celkem sedmkrát, tzn. ve více než polovině případů. Nicméně i jiné žánry byly v těchto třech měsících zastoupeny, např. opera, či swingový muzikálek. V pořadu se také objevují hry, které byly uvedené již dříve. Nejstarším záznamem je pak inscenace *Gazdina roba* v podání Divadla na Vinohradech z roku 1992. Důvod zařazení i 20 let starého provedení hry může být její obsazení a výjimečnost, která z ní dnes činí legendární inscenaci. Na druhou stranu v programu nalezneme několik her z roku 2010, které se v době vysílání ještě hrály v divadlech, nebo jsou dokonce pořád v jejich repertoáru. Příkladem může být *Škola základ života* brněnského Městského divadla, nebo *Rozmarné léto* Divadelního spolku Kašpar.

Režiséři televizního záznamu se měnili, takže najdeme zástup jmen, která se na tomto pořadu podílela. Jediní dva tvůrci, již režírovali více záznamů (každý celkem tři hry, především komedie), jsou Václav Křístek a Jan Brichcín. Oba se věnují televizní režii a kromě práce na divadelních přenosech a televizních filmech se spolupodílí na dalších pořadech České televize (V. Křístek spolu s V. Romanovem umělecky vedou publicistický cyklus *Historie.cs*⁷¹ a J. Brichcín patří mezi režiséry pořadu *Divadlo žije!*⁷²). Střídají se také divadla, ze kterých nám televize inscenace přenáší. Zastoupená jsou jak divadla pražská (Na Zábradlí, Na Jezerce, Divadlo v Dlouhé, Semafor nebo

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Václav Křístek. *Česko-Slovenská filmová databáze*.

⁷² Jan Brichcín. *Česko-Slovenská filmová databáze*.

Činoherní klub), tak divadla oblastní (J. K. Tyla v Plzni, Klicperovo divadlo v Hradci Králové) a také již výše zmíněné Městské divadlo Brno.

Vysílání pořadu bylo ukončeno 15. 12. 2012 představeními *Čertovská kvidoule* a *Borůvčí* z repertoáru Cabaretu Calembour a dnes už jej na obrazovkách nenajdeme. Žádný jiný pořad, který by divákům přinášel v pravidelném čase divadelní inscenace, nebyl prozatím zařazen do programu.

3.2 Hudba a hudební magazíny

„Hudba je významnou součástí lidského bytí. Je vůbec nejstarší formou dorozumívání. I když každé období lidských dějin staví hudbu do jiného světla, zůstává pravdou, že hudba je řečí citu. Ať již zpěvem či hrou na nejprimitivnější nástroje je schopna vyjádřit duševní rozpoložení člověka. Posluchače je pak schopna významně ovlivnit svým rytmem, tempem, melodií či zvukomalbou.“⁷³

Ať už si tedy pod tímto pojmem představíme Beethovenovu sonátu Pro Elišku, nebo nejnovější „singl“ Madonny, hudba zůstává důležitým prvkem v celé lidské společnosti. Obklopuje nás prakticky neustále a může působit jako socializační prvek. Asi bychom jen těžko hledali osobu, která si ráda nepustí svou oblíbenou písničku, nebo neposlechne informace o svém oblíbeném interpretovi a jeho blížícím se koncertu.

Česká televize věnuje hudbě ve svém vysílání poměrně široký prostor. A to jak hudbě klasické – přenosy koncertů, záznamy festivalů např. Pražského jara, nebo Zlaté Prahy, hudební magazín *Terra musica*, aj., tak hudbě populární – koncerty zpěváků a kapel, živý přenos předávání cen Anděl, hitparáda a hudební magazín *MM – dvojitá dávka muziky* a mnohé další. Přičemž bychom neměli opomenout ani tradiční cyklus Adventních koncertů. Samozřejmě existují také pořady, které primárně nejsou pouze o hudbě, ale které jí také

⁷³ LIŠKOVÁ, Marie. Funkce hudby ve společnosti.

často nabízí svůj prostor. Takovýmto pořadem je třeba *Dobré ráno*, kde mají často mladí a začínající hudebníci možnost předvést své umění.

Z nabídky pořadů jsem si vybrala magazíny *MM – dvojitá dávka muziky* a *Terra musica*, jako zástupce odlišných hudebních žánrů.

3.2.1 MM – dvojitá dávka muziky

Pořad v této podobě vznikl v září 2011, kdy se u hudebních magazínů *Medúza* a *Musicblok* „změnila jejich periodicita ze čtrnáctideníků na týdeníky, které se vysílají ve společném bloku zastřešeném sloganem *MM – dvojitá dávka muziky*“.⁷⁴ Sobotní podvečer tak patřil populární hudbě, reportážím a rozhovorům, které si divák mohl vychutnat déle než hodinu (stopáž pořadů byla asi 35 + 26 minut). Ve sledovaném období (od 1. 4. do 30. 6. 2012) bylo odvysíláno 13 dílů magazínu.

Oba pořady, jak *Medúza*, tak *Musicblok*, již mají za sebou nějakou historii a jejich bližším spojením rozhodně nepřišly o svou autonomii. Každý má stále svou znělku a své moderátory (i když moderátor Nasty uvádí oba pořady). Propojení najdeme spíše v tematické rovině – reportáže a hosté na sebe navazují, popř. se vzájemně doplňují. Také kvůli této nezávislosti si představíme každý pořad odděleně.

3.2.1.1 Medúza

Medúza vznikla už v roce 1992 v Ostravě, spíš jako písničkový automat. Chvilí byla také součástí pořadu *Mini-Maxi*, ale od roku 1997 se již jako samostatný pořad stala vůbec prvním živě vysílaným hudebním magazínem s hitparádou. V průběhu let se měnil design, jak bývá zvykem, ale také

⁷⁴ Materiál pro RČT: Analýza TV kanálu ČT2, s. 4.

moderátoři. Dlouholetými a velmi oblíbenými moderátory byli Richard Krajčo a Aleš Juchelka, v roce 2010 je vystřídala Klára Výtisková.⁷⁵ Mezi lety 2010–2012 došlo k dalším změnám, zmizela pověstná medúza, která byla symbolem a dekorací pořadu, ke Kláře přibyl beatboxer Nasty a jak již bylo zmíněno, hitparáda se spojila s pořadem *Musicblok*.

Pořad měl víceméně pevnou stavbu.⁷⁶ Alfou i omegou celého vysílání byl host a rozhovor s ním prokládaný jednotlivými videoklipy z hitparády. Host nemluvil pouze o sobě a své hudbě, ale také se vyjadřoval k právě hraným písním, událostem a tématům, na které se moderátoři ptali. Každý interpret také zahrál jednu skladbu, většinou někdy uprostřed pořadu a měl možnost nasadit nový videoklip dle svého výběru. Ve sledovaném období se mezi hosty objevili jak známá jména, tak i relativní nováčci české hudební scény. Z těch známějších to byli Oto Klempíř, Katarína Knechtová, Michal Hruža, Barbora Poláková a David Koller, Buty nebo Aneta Langerová – většinou přišli představit novou desku, projekt, nebo aktuální píseň. Na druhou stranu kapelu Nebe, Longital, Rara Avis, Luno, Photolab, rappera Voxela a zpěvačku Dannie měli určitě mnozí diváci šanci vidět poprvé.

Další pravidelnou součástí, objevující se v 30 minutovém pořadu, byl „Periskop“. Hudební publicista Luděk Staněk alias Rodriguez a novinář Michal Nanoru se v tomto kritickém okénku střídavě vyjadřovali k aktuálním událostem, problémům na hudební scéně, anebo jen komentovali to, co jim přišlo v daný okamžik zajímavé. Vše bylo možná ještě ozvláštněno tím, že Michal Nanoru žije v New Yorku a některé jeho reflexe se tím pádem

⁷⁵ Srov. TS Ostrava: Historie studia v ukázkách. *Česká televize* [online].

⁷⁶ V práci se nebudu zabývat hitparádou, která je určitě nedílnou součástí a možná také podstatou pořadu, ale která nevypovídá příliš o tvůrcích. O postupu jednotlivých písní rozhodují diváci prostřednictvím hlasování na internetu a pomocí SMS zpráv. a navíc, nejsou to informace, které by byly dohledatelné, protože v archivu ČT se jednotlivé díly vyskytují pouze bez videoklipů z hitparády vysílaných mezi jednotlivými vstupy.

soustředily na tamní život (např. průvod Portoričanů⁷⁷, nebo takzvané „Music cruises“ – výletní plavby s hudbou různých stylů⁷⁸). Rodriguez pak nejčastěji vyjadřoval své postřehy a dojmy k české hudební scéně (např. nahrávky „starší generace“ a „mladší“, které vnímal jako plodnou spolupráci⁷⁹, nebo přehnané útoky kritiků na *Protestsong* Tomáše Kluse⁸⁰).

Medúza je tedy pořadem, který soustředí svou pozornost na profily jednotlivých interpretů, ale zároveň jim dává možnost lépe se představit širokému publiku a možná také získat nové fanoušky. Nedílnou součástí zajisté zůstává hitparáda, která vytváří jakousi osu celého pořadu. Ačkoli zde najdeme krátký, asi 40 vteřinový prostor pro aktuální kritiku, její místo sídlí spíše v druhé části magazínu – v *Musicbloku*.

3.2.1.2 Musicblok

Týdeník *Musicblok*, jehož moderátory jsou beatboxeři Nasty a Jaro Cossiga, se na obrazovkách kanálu ČT 1 objevil v roce 2006. V září 2008 byl pořad přesunut na kanál ČT 2, kde zůstal dodnes. Od roku 2009 byl vysílán každé dva týdny a střídal se s pořadem *Medúza*. Celkový design a grafika pořadu se změnily právě v září 2011, kdy došlo k bližšímu spojení obou hudebních magazínů. Co zůstalo v průběhu let stejné, nebo se změnilo jen minimálně, je obsah pořadu, který se pořád zaměřuje na „uvádění novinek ze světa hudby, zajímavostí, drbů, rozhovorů, koncertů, klipů“.⁸¹ Obecně je možné říct, že se tvůrci v rámci celého pořadu snaží o zastoupení co největšího počtu hudebních žánrů, od rocku, přes pop, dance music až k hip-hopu a rapu.

⁷⁷ Vysíláno 23. 6. 2012.

⁷⁸ Vysíláno 26. 5. 2012.

⁷⁹ Vysíláno 2. 6. 2012.

⁸⁰ Vysíláno 21. 4. 2012.

⁸¹ Musicblok: Informace. *Facebook*.

Každý díl byl uveden krátkým výčtem těch nejdůležitějších témat a reportáží, které divák uvidí a poté následovala rubrika „Recenze“, uvedená speciální znělkou. Lidé z ulice zde hodnotili vždy jednu píseň, kterou jim moderátor pustil. Nešlo tedy o žádné odborné rozbory, ale spíš o dojmy a pocity lidí s různým hudebním vkusem. Tito recenzenti byli náhodně vybraní a pokaždé jiní. Jednotlivé hodnocené písničky by šlo také jen stěží specifikovat, protože se jednalo o širokou škálu stylů, českou i světovou hudbu, novou i trochu starší (maximálně rok nebo dva). V každém díle bychom našli asi tři recenze, pokaždé různě zařazené mezi další rubriky.

Jako další následovala rubrika „Rozhovor“. I ta se v průběhu dílu objevovala průměrně třikrát. Nejednalo se však o interview ve studiu, ale spíš o reportáž sestříhanou se z koncertů, nebo videoklipů a samozřejmě ze záběrů na interpreta poskytujícího rozhovor. Ten se nacházel buď v celé šíři záběru, anebo byl ve zmenšeném pohyblivém obraze promítán na videoklip (popř. koncert) běžící za ním. V jednom díle se pak tyto různé grafiky střídaly a tvůrci se opravdu snažili zaujmout nejen obsahem, ale i zpracováním. Během sledovaných tří měsíců se v jednotlivých dílech objevilo celkem 41 rozhovorů, z nichž 21 bylo s českými interprety. Také v tomto pořadu se snažili představovat nové začínající kapely (např. The Dø, Grimes, z českých pak Model Bazaar nebo Photolab), ale také přinášet informace o nových deskách a projektech hudebních „stálic“ (např. Rise Against, Billy Talent, z českých Tatabojs, Kryštof a další). Rozhovory se zahraničními zpěváky a kapelami byly nejčastěji natáčeny po jejich koncertě v Praze. Rozhovory s českými interprety se nezaobíraly vždy jen hudbou, diváci mohli vidět Vladimíra 518 představujícího knihu *Kmeny*⁸², nebo bubeníka kapely Luno popisujícího svou práci deratizéra.⁸³

⁸² Vysíláno 16. 6. 2012.

⁸³ Vysíláno 2. 6. 2012.

„Tip na koncert“ tvořila také pravidelnou rubriku opakující se několikrát během jednoho dílu. Nejčastěji se jednalo o 30–40 vteřinový medailonek, jehož hlavním prvkem byl buď videoklip, nebo záznam z koncertu, často doplněný o krátkou informaci o umělci, jeho hudbě, úspěších a především informací o místě a času koncertu v České republice (většinou tedy v Praze). Často se stávalo, že s hudebníky, jejichž koncert byl avizován, byl následně také natočen a vysílán i „Rozhovor“. Takovýmto příkladem byli např. američtí The Lemonheads, česká kapela a Banquet, francouzsko-finiští The Dø, aj.

Poslední pravidelnou rubrikou bylo „Kayovo freestajlový okýnko“. Jak název napovídá, tento 40–90 vteřinový prostor měl v režii Karel „Kay“ Buriánek, frontman skupiny Sunshine. Pouze jednou nebylo „okýnko“ zařazeno do pořadu.⁸⁴ Ze zbylých 12 odvysílání si diváci mohli sedmkrát vyslechnout pozvánku na koncert (a čtyřikrát dokonce soutěžit o volné lístky), dvakrát se dozvěděli, co bude v následujícím čísle časopisu Redway, a dále se dozvěděli více o dvou současných výtvarnících, o novém internetovém hudebním portálu Mixer.cz a o akci Freshlabels Peep Show. Vstupy byly natáčeny jak ve studiu, tak v exteriéru, mnohdy přes všelijaké barevné filtry a za přítomnosti nejrůznějších rekvizit (např. starý telefon, banán, černá krajka přes obličej). Vše vypadalo velmi zajímavě, při bližším prozkoumání však zjistíme, že se jednalo o rubriku, která vlastně sloužila reklamě. Moderátor „Kay“ byl zároveň redaktorem časopisu Redway, pořádal párty s názvem Bounce! Bounce! v klubu Chapeau rouge, takže reálně bychom našli asi 4 příspěvky, které s ním přímo nesouvisí. Na druhou stranu, název „Kayovo freestajlový okýnko“ asi dával tušit, že se nebude jednat o objektivní informace.

V některých dílech jsme ještě mohli najít speciální reportáže reflektující aktuální událost, nebo třeba jenom jakousi anketu (např. otázky „Co kuriózního

⁸⁴ V *Musicbloku* 19. 5. 2012.

se Vám kdy stalo?“, či „Patří holky do kapely?“⁸⁵). V prvním dubnovém díle to byla reportáž z předávání hudebních cen Žebřík 2011, v květnu se diváci dozvěděli víc o Koncertu v rámci akčních dnů a v červnových dílech se mohli podívat nejen na „DMC World DJ Championship“, ale také na dvoudílný přehled festivalů, které budou probíhat v létě.⁸⁶

Pořad se svým zpracováním i obsahem určitě snažil přiblížit mladým lidem. Myslím si, že fakt, že moderátoři jsou beatboxeři, tudíž patří do jisté subkultury, a navíc skutečnost, že jsou přátelé, velmi přispěl k uvolněné a neformální atmosféře. Jejich studiové vstupy mezi jednotlivými reportážemi byly často jakousi vtipnou scénkou nebo slovní hříčkou, která měla vytvářet „oslí můstky“ a pomoci plynulosti programu.

Magazín *MM – dvojitá dávka* muziky se skládá ze dvou na oko velmi podobných, ale ve své podstatě dost rozdílných pořadů. Ačkoli se často pořady tematicky doplňují, každý pokračuje ve svém vlastním originálním schématu. *Medúza* především jako hitparáda s jedním hlavním hostem a *Musicblok* jako přehled novinek z hudebního světa.

3.2.2 Terra musica

Terra musica, neboli „země hudby“, je pořad „o hudbě a tanci plný zajímavých událostí a osobností“⁸⁷, který se na televizních obrazovkách kanálu ČT 2 objevuje od roku 2002. Každých čtrnáct dní, v pátek večer, diváky střídavě vítaly houslistka Gabriela Demeterová a klarinetistka Ludmila Peterková a po 30 minut jim přinášely rozhovory se skladateli a hudebníky a aktuální informace o koncertech a aktuálním dění ve světě vážné hudby⁸⁸. V roce 2004 se

⁸⁵ Vysíláno 7. 4. a 5. 5. 2012.

⁸⁶ Přesně se jedná o díly: 7. 4., 19. 5., 9. 6., 23. 6. a 30. 6. 2012.

⁸⁷ O magazínu *Terra musica*. ČESKÁ TELEVIZE.

⁸⁸ Srov. *Terra musica* (2002). *Filmová databáze* [online].

pořad změnil na měsíčník a od roku 2005 jej moderuje Petr Gojda. V průběhu let se vysílal v různé dny a vystřídal je (vlastně pořad ještě střídá) snad všechny. V době, kdy jsem pořad sledovala, mu patřily čtvrteční večery, po 23. hodině.⁸⁹ Rok 2005 také přinesl vytvoření jinglu a grafiky studiem Fineart Film & Design⁹⁰, používaných až dodnes ve znělce a mezi jednotlivými reportážemi. Stopáž, původně půlhodinová, byla navýšena na 53 minut od začátku roku 2012. Od ledna téhož roku se na pořadu podílejí pražská a brněnská redakce a „společně se snaží, aby příspěvky o událostech a zajímavých osobnostech byly skutečně pestré a pocházely nejen z Čech, ale i z Moravy a Slezska. Základním kritériem vzniku jednotlivých příspěvků je kvalitní téma, přínosná událost či podstatná informace ze světa hudby a tance“.⁹¹

Základní osu pořadu vytváří určitě moderátor. Uvádí každou reportáž, nebo rozhovor s hostem a funguje jako spojovací článek jednotlivých témat. Každý díl začíná krátkým představením toho, co diváky v následujících 50 minutách čeká. Skládá se většinou ze sedmi příspěvků, mezi nimiž najdeme rozhovor s hostem ve studiu, ukázky z operních a baletních představení, profily skladatelů, hudebníků a tanečníků, reportáže z festivalů a hudebních přehlídek, ale také informace o jazzových vystoupeních, popř. novém pojetí klasické hudby a hudebních nástrojů. Prodloužení pořadu navýšilo průměrnou délku jednoho příspěvku, která je 7:43 min, což určitě umožňuje podrobnější výklad či delší ukázky. Není možné mluvit o nějakém typickém řazení jednotlivých příspěvků za sebe, následující pořadí jsem si vybrala pro jejich přehlednější charakterizaci.

⁸⁹ Stejný vysílací den byl v období od dubna 2012 do ledna 2013. Od února 2013 se vysílá ve středu.

⁹⁰ Film & Video. *Fineart Film & Design* [online].

⁹¹ o magazínu Terra musica. ČESKÁ TELEVIZE.

Během tří vydání pořadu⁹² jsme měli možnost se blíže seznámit s třemi operami – s *Životem prostopášníka* Igora Stravinského v podání Národního divadla moravskoslezského v Ostravě, s Donizettiho operou *Nápoj lásky* z Divadla J. K. Tyla v Plzni a s *Elektrou* Richarda Strausse představenou v Národním divadle v Brně. Stejně tak jsme viděli dva balety – *Šípkovou Růženku* z Národního divadla⁹³ a inscenaci *Harald - hvězda se vrací* premiérově uvedenou v Divadle F. X. Šaldy v Liberci⁹⁴. Reportáže nám jednak ukázaly části představení, někdy i záběry ze zkoušek, ale také poskytly prostor pro rozhovory s některými představiteli především hlavních rolí. Měli jsme tak možnost se dozvědět, co pro ně jednotlivé postavy představují, jak je chápou, proč se jim dobře hrají, zkrátka nahlédnout „pod pokličku“ příprav samotných umělců.

Mezi festivaly, nebo projekty, které pořad představil, patřil Festival Expozice nové hudby, Festival duchovní hudby a Mezinárodní hudební projekt Europera⁹⁵. Díky umělcům-odborníkům (klavíristy Daana Vandewalla, specialisty na skladatele Johna Cage, který byl tématem celého Festivalu Expozice nové hudby, nebo dirigentem Jaroslavem Kyzlinkem) jsme se dozvěděli o podstatě jednotlivých projektů a proč by je divák měl chtít navštívit. Projekt Europera „sdružuje více než dvě stě hudebně nadaných mladých muzikantů z Německa, Polska a České republiky. Tvoří ho symfonický orchestr, pěvecký sbor a menší komorní soubory“.⁹⁶ Jejich vystoupení s novým oratoriem Jiřího Pavlici bylo tématem reportáže.

Rozhovor s hostem, nebo hosty, probíhal vždy ve studiu. Moderátor a dotazovaní buď seděli naproti sobě u stolu, nebo si povídali u barového pultu.

⁹² Vysílány 19. 4., 17. 5. a 14. 6. 2012. Bohužel díl ze 14. 6. 2012 není možné shlédnout v iVysílání ČT a proto v následující charakteristice vycházím z popisu, který je k dílům uveden.

⁹³ Vysíláno 19. 4. 2012.

⁹⁴ Vysíláno 17. 5. 2012.

⁹⁵ Vysíláno v chronologické posloupnosti – 19. 4., 17. 5. a 14. 6. 2012.

⁹⁶ Terra musica 14. 6. 2012. *Televizní program*.

Hosty dubnového vydání magazínu byli Roman Bělor a Antonín Matzner, ředitel a dramaturg festivalu Pražské jaro, kteří přišli blíže představit ročník 2012 a nalákat diváky na jednotlivé zajímavé koncerty. V květnu si Petr Gojda povídal se skladatelkou Sylvií Bodorovou o její nové skladbě, která má být uvedena na Smetanově Litomyšli a o soudobé hudbě vůbec. V červnu pořad představil mladého a začínajícího zpěváka Richarda Samka, se kterým probíral především jeho úspěšná turné po Japonsku, Francii i Německu.⁹⁷

Mladým a talentovaným hudebníkům byly ostatně věnované i podrobnější reportáže, které bychom možná mohli nazvat „Profily“. Ve videoreportáži ukazující jejich koncertní umění, hudebníci vyprávěli o svých studiích a začátcích, stejně jako o svých nynějších projektech. Konkrétně jsme mohli poznat houslistu Josefa Špačka⁹⁸, absolventa prestižní Julliard School v New Yorku a jednoho ze dvou koncertních mistrů České filharmonie a také klavíristu a skladatele Jiřího Levíčka⁹⁹, působícího v USA, který koncertoval v brněnském Besedním domě se svým jazzovým triem.

S jazzem souvisela také další část pořadu, ve které se tvůrci snažili přinášet pravidelně novinky také z této hudební sféry. Od dubna do června nám zprostředkovali koncert na počest oslav 80. narozenin jazzového trumpetisty Jaromíra Hniličky, nebo brněnský Jazzfest s pozorností namířenou na amerického kytaristu Jonathana Kreisberga. Z nových zajímavých projektů, nebo chceme-li klasiky tak trochu jinak, jsme byli svědky příprav a koncertu houslistky Gabriely Demeterové, která předvedla nové aranžmá známých filmových melodií, a společně s tanečnicí Kateřinou Hanzlíkovou jsme odkrývali taje kontaktní improvizace v tanci,

⁹⁷ Srov. s vysíláním z 19. 5., 17. 4. a 14. 6. 2012.

⁹⁸ Vysíláno 19. 4. 2012.

⁹⁹ Vysíláno 17. 5. 2012.

Ačkoli je pořad primárně zaměřený na klasickou hudbu a klasické formy, rozhodně jej nemůžeme nikam zaškatulkovat. Pokaždé se snaží přijít s opravdu zajímavými a aktuálními tématy z hudební sféry, která se zdá být přitažlivá jen pro určitou poměrně úzkou skupinu. Nicméně, jak nás o tom přesvědčuje sám pořad, jedná se stále o sféru živoucí a reportáže o mladých muzikantech jsou toho jasným důkazem.

3.3 Magazíny věnované kultuře obecně

O tom, že kultura je velmi široký pojem, který v sobě zahrnuje umění, životní styl, hodnoty či tradice, jsme se zmínili už výše. Není se proto čemu divit, že také programová skladba nabízí poměrně velké množství pořadů, které se zabývají, nebo v sobě mísí pomyslné části kultury. Jak uvádí Analýza kanálu ČT 2¹⁰⁰, kulturnímu dění se věnovaly např. pořady *Filmkompas*, *Knižní svět*, *Kultura.cz*, *Artmix*, *Filmopolis*, *333* a *Zrcadlení* a samozřejmě pořady, které jsme si výše podrobně představili.

Pořady zabývající se kulturou v širším slova smyslu, které jsem si vybrala a sledovala, jsou týdeník *Kultura.cz* a magazín *Kosmopolis*. Oba jsou velmi rozdílné a možná právě proto jsou vhodnou ukázkou rozdílných zpracování pořadů o kultuře.

3.3.1 Kultura.cz

„Kultura.cz je publicistický magazín, který vám přináší informace, rozhovory, reportáže, portréty, názory kritiků a zajímavosti ze všech oblastí české kultury. Zkuste se společně s námi orientovat ve světě divadla, výtvarného umění, architektury, designu, literatury, filmu a hudby.“¹⁰¹

¹⁰⁰ Materiál pro RČT: Analýza TV kanálu ČT2, s. 8.

¹⁰¹ Kultura.cz: o pořadu. *Česká televize*.

Tento pořad informuje diváky o aktuálních událostech ve světě umění a kultury už od roku 2005. Na pořadu se podílejí všechny tři redakce (pražská, brněnská i ostravská). Týdeník se vysílá každou neděli z Prahy a sobota patří střídavě vydání z Ostravy a z Brna. Pořad má mezi 25–28 minutami a začíná vždy v dopoledních hodinách na kanálu ČT 2¹⁰². Ačkoli mají všechna vydání uniformní grafiku, přeci jen najdeme rozdíl, a to v barevnosti animace v počáteční znělce pořadu, jejíž kratší verze také rozděluje dvě po sobě jdoucí reportáže. V pražském vydání je animace červená, v ostravském modrá a v brněnském zelená. Mezi pravidelné rubriky pořadu patří „Reportáž“, „Rozhovor“ a „Portrét“, „Budte v obraze“, „Kritická židle“ a nedělní vydání jsou ještě zakončena „Soutěží“. V následujících odstavcích si podrobněji představíme, co všechno tříměsíční vysílání pořadu přineslo. Jednotlivé příspěvky jsou zpracovány jako obrazová zpráva, prokládaná rozhovory, nebo doplněny komentářem.

3.3.1.1 Pražské vydání

Pořad se vysílal celkem 13 krát a bylo do něj průměrně zařazeno 6 reportáží. Jejich složení nebylo vždy pravidelné, s výjimkou rubriky „Budte v obraze“, zařazenou vždy na začátek a rubriky „Soutěž“, která pořad uzavírala. V každém díle jsme mohli najít také rubriku „Kritická židle“. Z dalších to byly například „Rozhovor“ (celkem 9 krát), „Událost týdne“ (celkem 7 krát), „Portrét“ (celkem 5 krát) a „Pozvánka“ (celkem 4 krát). Pořad také přinesl dvě „Reportáže“ a jednu aktualitu „Nenechte si ujít“.

Rubrika „Budte v obraze“ otevírala každý díl magazínu a ve více než třetině případů se objevila v průběhu ještě jednou. Nejčastěji v krátkosti představila nový film, koncert, nebo výstavu, a tím nás na ně zároveň i pozvala

¹⁰² Sobotní vysílání začíná většinou kolem 10:50 a nedělní v 11:45.

a také informovala o nových titulech na DVD nosičích (ať už se jednalo o filmy, seriály, nebo záznamy koncertů). Nezapomínala ani na nově vydaná CD nejrůznějších interpretů, nově publikované knihy, ani na blížící se festivaly (ať už hudební, divadelní, nebo filmové). Jednotlivé události byly většinou prezentovány obrazovou zprávou, která byla doplněna komentářem. Divák díky tomu sledoval úryvek z filmu, nebo z koncertu, záběry z výstavy apod. a zároveň se dozvěděl více informací o interpretovi, umělci, nebo události samotné.

Na „Kritickou židli“ usedal každý týden odborník z jiného odvětví a srovnával dvě věci, nebo události, které jej zaujaly v pozitivním a negativním smyslu slova. Nejčastěji jsme slyšeli názory filmových publicistů, kteří hodnotili dva filmy právě vstupující do českých kin. Filmovému tématu se rubrika věnovala celkem pětkrát, z toho jednou¹⁰³ se zaměřila na celovečerní dokumenty *Rok konopí*¹⁰⁴ a *Věra 68*. V kritickém hledáčku se dvakrát objevilo hodnocení dvou výstav očima výtvarných teoretiků, dvou hudebních nosičů a dvakrát jsme se dotkli architektury a nových realizací v městské zástavbě (jednou z pohledu historika umění a podruhé z pohledu architekta). Tematický rozptyl pak završily recenze dvou divadelních představení a dvou nových knih. Myslím si, že tato rubrika přináší názory, které jsou osobitý a odborné, a proto nabízí divákovi jisté rozšíření obzorů a nový pohled na věc.

„Rozhovor“ byl také rubrikou, která se snažila přinést větší detaily k aktuální události, počínů, osobnosti, atd. Většinou se opět jednalo o obrazovou zprávu, prokládanou rozhovorem, ze kterého divák vždy viděl a slyšel pouze odpovědi, což přinášelo dojem uceleného mluveného projevu „hosta“. Měli jsme tak téměř pocit, jako by tuto reportáž „sám vytvářel“. Témata se snažila postihnout co nejširší uměleckou škálu – interview se

¹⁰³ Vysíláno 6. 5. 2012.

¹⁰⁴ Dokumentu *Rok konopí* byla 15. 4. 2012 také věnovaná celá samostatná reportáž.

zpěváky (s Janem Burianem, Václavem Neckářem a frontmanem kapely Visací zámek¹⁰⁵ o jejich právě vycházejících CD nosičích a s Martou Töpferovou¹⁰⁶ o jejím životě zpět v České republice), s designéry (interiérovým designérem Samem Havadtoyem o jeho výstavě skulptur a obrazů, nebo Alešem Najbrtem, který se svým studiem vytváří plakáty pro MFF Karlovy Vary¹⁰⁷). Podívali se také do divadla ABC a s tvůrci mluvili o novém představení *Bedřich Smetana: The Greatest Hits* a o pár dní později také za herečkou Veronikou Kubařovou¹⁰⁸, která mimo jiné hraje i v tomto představení.

Řekla bych, že stejným stylem byly také zpracovány rubriky „Portrét“ nebo „Reportáž“, které se objevovaly méně pravidelně. Možná s rozdílem, že „Portrét“ se zaměřil na jednu konkrétní osobu, kdežto „Rozhovor“ na projekt. Od dubna do června tak byli blíže představeni scénárista Štěpán Hulík, který je autorem scénáře k filmu *Hořící keř* o Janu Palachovi, scénografka Helena Štouračová, tvořící pro Divadlo Continuo, hudebník a rapper Bonus, objev české hudební scény a výtvarník Vratislav Hlavatý, který připravuje retrospektivní výstavu v Náchodě¹⁰⁹. Seznámili jsme se také s výstavou dvou mladých umělců Jiřího Franty a Davida Böhma, kteří využili prostoru v pražské Galerii Jiří Švestka a přetvořili ho na bludiště a s projektem ChapiteauX¹¹⁰, jehož strůjcem je soubor Cirk La Putyka, a který přivezl na Letnou čtyři představení nového cirkusu a umělce z celého světa.

Jak je zřejmé, o pořadu a jeho obsahu by se dalo dlouze hovořit. Podle mého názoru divák velmi ocení jeho všestrannost, protože v necelé půlhodině má možnost dozvědět se o aktuálním dění v kultuře, poznat umělce a jejich projekty, popř. se nechat pozvat na některou z avizovaných událostí. Myslím si,

¹⁰⁵ Vysíláno 22. 4., 6. 5. a 17. 6. 2012.

¹⁰⁶ Vysíláno 20. 5. 2012.

¹⁰⁷ Vysíláno 1. 4. a 13. 5. 2012.

¹⁰⁸ Vysíláno 8. 4. a 29. 4. 2012.

¹⁰⁹ Vysíláno 22. 4., 6. 5., 13. 5. a 24. 6. 2012.

¹¹⁰ Vysíláno 29. 4. a 10. 6. 2012.

že se redakce snaží o různorodost jednotlivých příspěvků, která přináší poměrně dobrý přehled o tak širokém spektru akcí, jaké v kultuře můžeme najít.

3.3.1.2 Brněnské vydání

V průběhu tří měsíců se z Brna celkem odvysílalo šest vydání. Každý díl *Kultury.cz* obsahoval v průměru šest příspěvků. Jejich řazení bylo ale opravdu nepravidelné, stálá rubrika se neobjevovala ani na začátku, ani na konci. I zde mohli diváci nejčastěji vidět rubriku „Buďte v obraze“ a „Rozhovor“ – někdy i dvakrát v jenom díle a „Portrét“, přítomný v každém vydání. Speciální brněnskou rubrikou pak bylo „Nenechte si ujít“, které bychom však obsahově mohli připodobnit pražské „Pozvánce“.

Předmětem zájmu rubriky „Buďte v obraze“ byly bezesporu výstavy, které byly představené pokaždé (celkem 10 krát). Pouze v posledním díle¹¹¹ se diváci ještě navíc dozvěděli o dvou hudebních festivalech (Mezinárodním hudebním festivalu 13 měst *Concentus Moraviae* a festivalu *Beseda u bigbítu*) a knize Jiřího Zahrádky *Divadlo nesmí býti lidu komedií* o Leoši Janáčkovi.

V rubrice „Rozhovor“ to rozhodně tak jednoznačné nebylo. S každým novým dílem se objevilo také jiné téma, avšak zpracování bylo pořád stejné (obrazová zpráva, prokládaná rozhovorem a komentáři). Dozvěděli jsme se tedy o varhaníkovi Tomáši Jeřábkově a jeho písničkách k divadelní hře *Kalibův zločin*, o spisovateli Michalu Sýkorovi a detektivce *Případ pro exorcistu*, o grafickém studiu Anymade a jeho designérech, o hře *Mamma guerilla* v HaDivadle. Viděli jsme výstavu Kateřiny Šedé, která je spíše interakcí mezi autorkou a publikem a navštívili nově vzniklou kapelu *Nylon Jail*.¹¹²

¹¹¹ Vysíláno 23. 6. 2012.

¹¹² Vysíláno v chronologické posloupnosti – 14. 4., 28. 4., 12. 5., 26. 5., 9. 6. a 23. 6. 2012.

I tady platilo, že „Portrét“ a „Reportáž“ se spíše než zpracováním lišily předmětem zájmu, kterým je v jednom případě osoba a ve druhém spíše projekt. Také zde jsme v obou případech mohli poznávat osobnosti a události z různých uměleckých odvětví. Od fotografů (Petr Drábek, Kristýna Erbenová¹¹³), kapely Gerda Blank, přes spisovatelku Kateřinu Tučkovou, až po módního designéra Libora Komosného a restaurátora historických knižních vazeb Jana Perůtku.¹¹⁴ Reportáže pak představily např. Brněnský lunapark, jako přehlídku nezávislých divadelních souborů, dokumentární divadlo a sdružení Feste, festival Bonjour Brno a Mezinárodní setkání sklářských výtvarníků¹¹⁵. Kromě toho se také zaobíral brněnským klubem Fléda¹¹⁶, kterému hrozilo zavření, přičemž poskytl názory majitele ale také umělců, hlavně hudebníků, kteří v klubu v minulosti koncertovali.

„Kritická židle“ se objevila v polovině vydání pořadu. Pouze v jednom případě kritik srovnával dvě díla – v tomto případě dvě divadelní představení. V dalších dvou kritických okéncích se hosté věnovali vždy jednomu tématu – galerii a divadlu.¹¹⁷ Ředitel Galerie Rudolfinum Petr Nedoma hovořil o Domu umění Brno a jeho vztahu se zřizovatelem – městem a divadelní historička Andrea Jochmanová nám představila dnes bohužel chátrající Divadlo na Výstavišti.

Ačkoli se brněnské vydání v jistých aspektech překrývá s tím pražským, jeho struktura je poměrně odlišná, stejně tak, jako některé rubriky.

¹¹³ Vysíláno 28. 4. a 23. 6. 2012.

¹¹⁴ Vysíláno 12. 5., 14. 4., 26. 5. a 12. 5. 2012.

¹¹⁵ Vysíláno 14. 4., 9. 6., 28. 4. a 9. 6. 2012.

¹¹⁶ Vysíláno 26. 5. 2012.

¹¹⁷ Vysíláno 23. 6., 28. 4 a 12. 5. 2012.

3.3.1.3 Ostravské vydání

Stejně jako z Brna i z Ostravy se vysílalo v daném období celkem šestkrát a průměrný počet příspěvků v jednom dílu byl šest. Oproti dvěma zbylým mutacím, ta ostravská nemá kategorizované všechny reportáže. Najdeme zde rubriky „Buďte v obraze“, „Rozhovor“ a „Kritická židle“¹¹⁸, ale zbytek reportáží či portrétů není v grafice, která rozděluje jednotlivé příspěvky, nijak označen. Další specialitou ostravského vydání je rubrika „Uloženo v depozitu“, která uzavírá každý díl a je věnována zajímavému předmětu, který je uložen v některém z muzeí.

Rubrika „Buďte v obraze“ se objevovala pouze jednou v každém díle a vždy obsahovala pouze jednu událost. Z aktuálního dění nám představila dvě výstavy – výstavu s názvem „Na hranách kubismu“ v Opavě a na výstavu věnovanou Karlu I. v Muzeu v Novém Jičíně. Dvakrát jsme se také mohli podívat do divadla – jednou na Čechovovu hru *Ivanov* a podruhé na operu Antonína Dvořáka *Armida* do Národního divadla moravskoslezského.¹¹⁹ Poslední dvě události byly poněkud netypické¹²⁰. Vydali jsme se do Kavárny Elektra, kavárny s dlouhou tradicí, která byla zavřená a nyní, po rekonstrukci, může opět hostit své návštěvníky. A konečně jsme navštívili také dílnu Radimu Zapletala, ve které se svým týmem vyrábí historické lodě pro české i zahraniční filmy.

Jak jsem již uvedla výše, poslední rubrika s názvem „Uloženo v depozitu“ přinášela zajímavé historické předměty, které můžeme najít v muzeích Moravy a Slezska. V těchto šesti dílech byla pozornost věnovaná exponátům z Muzea regionu Valašsko a z Muzea Bruntál. Představeny byly šalebné džbánky, potupné masky a cínové vilkumy¹²¹, ale nešlo vždy jen

¹¹⁸ Ve dvou případech také „Pozvánka“.

¹¹⁹ Vysíláno 19. 5., 2. 6., 7. 4. a 5. 5. 2012.

¹²⁰ Vysíláno 21. 4. a 16. 6. 2012.

¹²¹ Vysíláno 7. 4., 19. 5. a 16. 6. 2012.

o kuriózní předměty. Z muzejních exponátů byly vybrány také prvotisk Nového zákona z let 1497–1498, náhrobník Alžběty Vaňkové, opředeny zajímavou historkou a z novodobější historie pak automobil Piccolo.¹²² Tato rubrika byla přinejmenším zajímavá, protože nesloužila pouze jako pozvánka za kulturou, ale mnohdy plnila také jakousi vzdělávací funkci.

„Rozhovory“ ostravského vydání se v některých případech velmi blížily kritickému okénku, které známe z jiné rubriky. A to především ve dvou případech.¹²³ V rozhovoru s Romanou Rosovou, odbornou pracovnící Národního památkového ústavu, o bývalém obchodním domu Ostravica, dnes již chátrajícím komplexu tří budov v centru Ostravy a pak také v rozhovoru s Martinem Mikoláškem, historikem umění, o plastikách v parku Milady Horákové a ne příliš vhodně zvoleném ošetření jedné z nich. Zbylé dva rozhovory¹²⁴ už se více nesly v informačním duchu. Petr Pivoda nám představil kavárnu Café Beseda, která je, tak trochu netradičně, zároveň galerií a dirigent Petr Kotík uvedl první ročník festivalu Dny nové opery Ostrava, jehož byl dramaturgem. Zajímavostí a odlišností této rubriky v ostravském provedení byla přítomnost moderátorky Heleny Dohnalové, která pokládala otázky a vedla s „hostem“ dialog.

„Kritická židle“ měla také jiný charakter. Ačkoli zde docházelo ke srovnávání, jednalo se spíše o reflexi, zamyšlení, napříč kulturním spektrem, vždy však vztahované ke konkrétnímu městu, nebo místu. Také obrazové zpracování bylo jiné. „Kritik“ se nacházel v exteriéru a v ruce držel panel obdélníkového tvaru, ve kterém jsme viděli videoreportáž mapující téma kritiky. V jednom okamžiku jsme tak mohli zároveň sledovat osobu, která hovoří, ale také místa, představení atd., o kterých hovoří. Takto jsme si mohli

¹²² Vysíláno 5. 5., 21. 4. a 2. 6. 2012.

¹²³ Vysíláno 7. 4. a 2. 6. 2012.

¹²⁴ Vysíláno 5. 5. a 16. 6. 2012.

vyslechnout názor na poměrně diskutovanou přestavbu Nové Karoliny¹²⁵, dokonce dvakrát. Malířka Ivana Štenclová nebyla tak skeptická a tvrdila, že je potřeba počkat na dokončení všech etap a teprve potom hodnotit, zato manažer Divadla Petra Bezruče Tomáš Suchánek mel na tento projekt značně negativní názor. Jako pozitivní naopak hodnotil dvě divadelní přestavení Národního divadla moravskoslezského – *Ivanov* a *Kuřačky*. Petr Rotrekl, dramaturg kulturních akcí města Opavy, si zase povzdechl nad nelehkým úkolem zajistit finance a provoz kulturních prostorů a nad digitalizací kin. Romana Rosová se pak věnovala tématu supermarketů, též vzletně nazývaných obchodní galerie, které se přesouvají z okrajů do městských center a už dávno nejsou výhradní záležitostmi velkých měst.¹²⁶

Zbylé reportáže, nezařazené do rubrik, jak jsme rozebrali výše, byly sondami do opravdu různých kulturních oblastí. Kromě klasických portrétů kapel (Charlie Straight, Buty¹²⁷), divadelních představení (Dvořákova opera *Armida*, hry Helmuta Kajzara¹²⁸), nebo výstav (fotografie Jaroslava Kociána, výstava Pavla Samlíka a Josefa Mladějovského¹²⁹) se ostravské vydání věnovalo i dalším oblastem. Např. nám představilo Vlastivědné muzeum v Olomouci a nově otevřené Muzeum loutek ve Štramberku, stejně jako restaurátora barokních soch Reného Tikala, nebo spolek Biblios, který tiskne knihy na ruční papír.¹³⁰

I v tomto případě můžeme říct, že rozdělení vysílání pořadu mezi tři redakce je určitě dobré rozhodnutí. A to nejen proto, že kultura, či kulturní dění je velmi široké pole, kde je pořád o čem informovat, ale také proto, že jednotlivé

¹²⁵ Tématu Nové Karoliny se v pořadu podrobněji věnovali v samostatné reportáži odvysílané 7. 4. 2012.

¹²⁶ Vysíláno 21. 4., 5. 5., 19. 5. a 16. 6. 2012.

¹²⁷ Vysíláno 7. 4. a 19. 5. 2012.

¹²⁸ Vysíláno 2. 6. a 5. 5. 2012.

¹²⁹ Vysíláno 19. 5. a 21. 4. 2012.

¹³⁰ Vysíláno 21. 4., 16. 6. (oba příspěvky) a 5. 5. 2012.

rozdílnosti, které jsme si ukázali, mohou být pro diváka atraktivní a osvěžující. Zaměření jednotlivých redakcí na jejich okolí určitě podporuje také regionální význam vysílání.

3.3.2 Kosmopolis

Magazín *Kosmopolis* se na obrazovkách České televize objevuje od roku 2005. Pořad nahradil multikulturní magazín *Velký vůz* vysílaný od roku 2000. Oba pořady vycházely z tradice televizních dokumentů „Svět bez hranic“ vysílaných od roku 1996, které se snažili obyvatelům republiky přiblížit pojem multikultura, v té době ještě ne tak aktuální¹³¹. Multikultura byla jevem, který spíše vzbuzoval strach a nedůvěru, proto bylo (a možná stále je) důležité informovat, o co se ve své podstatě jedná.

„Každodenně se setkáváme s nejrůznějšími vlivy (kulturními, náboženskými, etnickými...) stejně jako s alternativními způsoby života, odlišnými od naší tradiční kultury. Ty se s ní však – mnohdy nezávisle na nás – vzájemně prolínají a tím spoluvytvářejí i naše kulturní zázemí. Na vztahu k odlišnostem si můžeme nejen ověřit míru vlastní tolerance, ale tento vztah je především zrcadlem, v němž poznáváme lépe sami sebe, v němž se odráží kvalita našeho vlastního života.“¹³²

Po přejmenování pořadu na *Kosmopolis*, s podtitulem „magazín o tom, že žít se dá i jinak“¹³³, se trochu změnila i obsahová stránka. Ačkoli je multikultura neustále jeho důležitou součástí, větší pozornost je soustředěna na odlišnosti jako takové. Tudíž se nevěnuje „jen menšinám národnostním, ale zaměřuje se na nejrůznější minority a subkultury a seznamuje diváky s různými, někdy i poměrně netradičními způsoby života“.¹³⁴ Odlišnost se nepovažuje za negativum, jak to mnohdy vnímá společnost. Magazín se naopak

¹³¹ Srov. *Kosmopolis: Co je velký vůz?. Česká televize.*

¹³² *Ibid.*

¹³³ *Co je Kosmopolis?. Česká televize.*

¹³⁴ *Ibid.*

snaží ukázat, že lidé, kteří se k takovému životu rozhodnout, nebo jsou sami odlišní, to mají mnohdy těžší, ale to neznamená, že nemají stejná práva jako zbytek společnosti.

Ve sledovaném období se pořad vysílal velmi nepravidelně. Celkem mohli diváci vidět devět vydání, kterým patřil čas v úterý odpoledne po 16. hodině. Stopáž pořadu se pohybovala okolo 24 minut a komentáře četl Kryštof Rímský. Většina dílů byla z roku 2011, tzn., že nebyly to premiérové díly. Tento fakt určitě souvisí s ukončením vysílání pořadu na konci roku 2012.¹³⁵

Každý díl začínal znělkou, ve které se nacházel lidi různých ras, různého vyznání, nebo jen s odlišným stylem oblékání. Poté následoval krátký komentář, který uvedl téma dílu (to bylo pokaždé jedinečné) a stručně diváky seznámil s tím, co uvidí v následujících 25 minutách. Ve výsledku byl každý díl takovou koláží, která využívala, jak záběry např. ze zpráv (pro lepší představení problematiky, kterou se díl zabíral), tak různé rozhovory, reportáže, atd. Řekla bych, že obrazová složka byla velmi důležitá, tvůrci mnohdy upřednostnili záběry podkreslené hudbou, které stejně dobře vystihli podstatu věci. Stejně tak rozhovory nezabíraly jenom osoby, které v dané chvíli hovořily, ale tento prostor byl používán k dalšímu promítání záběrů týkajících se tématu.

Kdybychom měli trochu zobecnit náplň devíti dílů ve sledovaném období, mohli bychom říci, že pořad přinesl reportáže o kontroverzních tématech, stejně jako o multikultuře, subkulturách, nebo pouze o různých pohledech na jistou věc. Myslím si, že je určitě přínosné, že se tvůrci nevyhýbali ani poměrně diskutabilním tématům, protože reportáže, které byly divákovi předloženy, byly dozajista objektivní. Prostor byl vždy dán všem zúčastněným stranám, takže v konečném důsledku to bylo na samotném divákovi, aby si

¹³⁵ Prakticky bylo vysílání ukončeno už mnohem dřív. Po červnových dílech už byly odvysílány jenom dva – jeden v září a jeden v prosinci.

vyvodil závěry, které z toho pro něj vyplývají. Nic mu nebylo předkládáno jako již dopředu uzavřené.

Ke kontroverzním tématům bych zařadila díly týkající se marihuany, její možné legalizace v ČR a také díl přinášející příběhy obyvatel „vyloučených lokalit“. O konopí byly vysílány dva díly. Jeden se zaměřil na moravského vědce Lumíra Hanuše, působícího na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě, který se zabývá analytickým výzkumem konopných látek a druhý nás přenesl na první Konopný festival v Praze.¹³⁶ Dalo by se říct, že v obou případech šlo o to představit konopí také v jiném světle, než jakou drogu a připomenout její další využití, popř. vyvrátit některé mýty, které ve společnosti kolují. Díl o sociálně vyloučených lidech se snažil, na konkrétních případech, ukázat realitu, kterou si lze mnohdy těžko uvědomovat. Informoval o fungování Agentury pro sociální začleňování, která vznikla v roce 2008 a jejich úspěších i neúspěších.

Multikultura byla hlavním tématem dílu o Allstar Refjúdží Bandu. Kapela působí v České republice již tři roky a mísí nejen různé hudební styly (dechovku, rap, klezmer, dixieland, čínskou operu, arménské a kurdské melodie), ale také různé jazyky (angličtinu i kurdštinu, čínštinu, němčinu a slovenštinu). Pořad se věnoval také životním příběhům některých členů a režisérce Janě Svobodové, která svou prací vlastně celý tento „projekt“ odstartovala¹³⁷.

Jak jsem již předeslala, jiné díly se zaměřily na různé subkultury – např. jeden díl se věnoval undergroundu, jeho historii, legendám a snažil se zmapovat, jak to na této scéně vypadá v současnosti, jiný díl se zajímal o nový

¹³⁶ Vysíláno 10. 4. a 22. 5. 2012.

¹³⁷ Srov. Kosmopolis: Allstar Refjúdží Band. *Česká televize* [online]. Vysíláno 17. 4. 2012.

trend životního stylu, tzv. dumpstering, který spočívá ve shánění obživy vybíráním popelnic.¹³⁸

Pořad přinesl reportáž také z úplně jiného soudku. Mohli jsme být svědky výměnného pobytů učňů ze čtyř českých a německých středních škol. Zajímavé určitě bylo pozorovat, jak se měnily názory a předsudky mladých lidí na obou stranách, jejich pocity a zážitky z celé, poměrně jedinečné, události.¹³⁹ Stejně tak zajímavé téma přinesla i reportáž o časopisu *Kulturní pecka*, který je zadarmo k dostání v některých kavárnách a jehož mladí redaktoři se jej snaží naplnit alternativními kulturními událostmi, o kterých se jen tak někde nelze dozvědět.¹⁴⁰

Pořad *Kosmopolis* rozhodně měl oprávněné místo mezi kulturními pořady na obrazovkách České televize. Jednak z toho důvodu, že informoval o kulturách a pak také proto, že se pouštěl do témat, které možná nejsou jednoduše řešitelná, ale o to je důležitější, aby se o nich společnost měla jak dozvědět v širším kontextu než jenom ze stránek novin. Důkazem jisté důležitosti může být také to, že pořad patřil v roce 2012 k nejoblíbenějším publicistickým pořadům vysílaných na kanálu ČT 2.¹⁴¹

¹³⁸ Vysíláno 12. 6. a 19. 6. 2012.

¹³⁹ Vysíláno 5. 6. 2012.

¹⁴⁰ Vysíláno 15. 5. 2012.

¹⁴¹ Obliba jednotlivých programových typů v roce 2012. *Česká televize: Divácký profil*.

Závěr

Cílem práce bylo zjistit jakým způsobem a v jaké míře Česká televize dbá o šíření kulturního dědictví a kulturního povědomí vůbec. Analýzou se potvrdil předpoklad, že povinnosti veřejnoprávní televize v oblasti kultury a vzdělávání jsou zaštitěny kanálem ČT 2. To potvrzuje vytyčený profil tohoto kanálu, který

„zprostředkuje poznávání člověka, přírody a vesmíru v mnoha souvislostech i v kontextu moderní vědy a techniky, je platformou pro kulturní zážitky v nejširším slova smyslu – tj. od koncertů klasické hudby a záznamů divadelních představení až po dokumentární filmy a špičková díla světové kinematografie, nezapomíná na minoritní skupiny diváků s jejich specifickými zájmy i problémy“.¹⁴²

Obecně by se dalo říci, že největší pozornost byla věnována divadlu, kterým se zabírají nejen pořady na něj zaměřené (*Divadlo žije!*, *Zveme vás do divadla*), ale informují o něm i další pořady (především *Kultura.cz*). Určitě je třeba poznamenat, že pokud se ve světě kultury objevil opravdu význačný, nebo zajímavý počin, mohli jsme o něm slyšet hned několikrát (nejčastěji v rámci několika dílů jednoho pořadu, ale také napříč magazíny, např. o Václavu Neckáři a jeho novém albu jsme se dozvěděli v rubrice „Periskop“ pořadu *Medúza*, v reportáži pořadu *Musicblok* a v „Rozhovoru“ pořadu *Kultura.cz*).

Ačkoli bylo šest analyzovaných pořadů pouze jistým vzorkem ze všech pořadů České televize zaměřených na kulturu, dalo by se říct, že podobné typy magazínů jsou stále odsouvány trochu na okraj programové skladby, protože jejich vysílací čas je buď hodně pozdě večer, nebo naopak ráno a dopoledne. Na druhou stranu, co se bohatosti obsahu a témat týče, řekla bych,

¹⁴² ČESKÁ TELEVIZE. *Výroční zpráva o činnosti České televize*, s. 34.

že spektrum různých druhů umění zařazených do vysílání je opravdu široké a že každý divák by si mohl najít to své.

Nicméně, jak řekl Jan Špáta:

„Největším nebezpečím a nepřítelem umění v televizi, jakož i všech pořadů, které by lidé vidět měli, a ne jenom chtěli, je dálkový ovladač. A tady někde vidím nejdůležitější místo, kámen úrazu, motiv ohrožení a hlavní problém veřejnoprávní televize v době existence komerčních televizí.“¹⁴³

S tím bychom asi mohli souhlasit. Divák a jeho zájem je to, co v konečném důsledku rozhoduje. Možná také proto většina pořadů zmiňovaných v této práci již není nadále vysílána.¹⁴⁴ Postupné rozšiřování nabídky televizních kanálů (jak komerčních televizí, tak České televize – např. kanál pro děti ČT :D, nebo samostatný kulturní kanál ČT art), diverzifikace publika a další technologické změny rozhodně mohou mít velký vliv na programovou skladbu a časový prostor věnovaný pořadům o kultuře.¹⁴⁵ Proto by mohlo být zajímavé podívat se, jak vypadá dnešní aktuální situace ve světle těchto, mnohdy stále probíhajících změn.

¹⁴³ ŠPÁTA, Jan. *Česká televize: věc veřejná: Sborník textů k diskuzi o roli televize veřejné služby v české společnosti na počátku 21. století*, s. 49.

¹⁴⁴ S výjimkou pořadů *Divadlo žije!* a *Kultura.cz*.

¹⁴⁵ Srov. ČESKÁ TELEVIZE. *Výroční zpráva o činnosti České televize*, s. 19.

Summary

We started theoretically by defining the basic terms such as culture, identity, cultural identity and public service television with the task following from the law for this type of the mass media. We also expounded the changing viewing on television as art over time.

Nevertheless, the main issue of this work was the analysis of six cultural magazines pursuing different cultural fields: *Divadlo žije!* and *Zveme vás do divadla*, magazines bringing news and performances from the theatre, *MM – dvojitá dávka muziky* and *Terra musica* as music magazines and *Kultura.cz* and *Kosmopolis*, multicultural magazines informing about the culture in a broader sense and alternative living styles.

By means of this analysis the work was trying to answer how the public service television (Czech television) heeds just the cultural identity of the population and the practical realization in various cultural fields. The analysis focused on the composition of every programme, the most frequent topics and the way of presentation to the TV viewer.

Použitá literatura

Čtyřikrát o televizi. Praha: Československý spisovatel, 1961.

DAM, Kalpalata. *Krize identity ve třetím věku*. Brno, 2007. 77 l. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/144976/ff_m/. Diplomová práce. Filozofická fakulta Masarykovy Univerzity v Brně.

CHMELÍČEK, Dušan. *Česká televize: věc veřejná: Sborník textů k diskuzi o roli televize veřejné služby v české společnosti na počátku 21. století*. Praha: Česká televize Public Relations & Promotion, 2000.

JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012.

LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Paradigma kultur*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011.

LINHART, Jiří, Alena VODÁKOVÁ a Miloslav PETRUSEK. *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, 2 sv.

Masmediálna komunikácia a realita. Vyd. 1. Editor Slavomír Magál, Miloš Mistrík, Martin Solík. Trnava: Fakulta masmediálnej komunikácie UCM, 2009.

MORAVEC, Ondřej. *Současné podoby divadelní publicistiky v audiovizuálních médiích veřejné služby ČR*. Praha, 2011. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/UKSESSION843512511BEFF6A2CA17FB927A0DE093/zzp/detail/100963/?lang=cs&file=130025699>. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd. Vedoucí práce Prof. Mgr. David Jan Novotný.

ORLEBAR, Jeremy. *Kniha o televizi*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012.

PAVELKA, Jiří. *Kultura, média a literatura*. 1. vyd. Brno: Středoevropské centrum slovanských studií, SvN Regiony, 2004.

POTŮČEK, Martin. *Veřejná politika*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005, 399 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), 35. sv.

STÁRKOVÁ, Kateřina. *Česká televize mezi státem a trhem: Problematika fungování televize veřejné služby v České republice*. Praha, 2006. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/8000394661>. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd. Vedoucí práce Prof. PhDr. Martin Potůček, PhD. MSc.

SOUKUP, Václav. *Přehled antropologických teorií kultury*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000.

TRACEY, Michael. *The decline and fall of public service broadcasting*. New York: Oxford University Press, 1998.

Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996.

Elektronické zdroje

Co je Kosmopolis?. *Česká televize* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-05-04]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1095908415-kosmopolis/1227-co-je-kosmopolis/>

ČESKÁ TELEVIZE. *Výroční zpráva o činnosti České televize* [online]. 2013 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: http://img12.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/zprava2012.pdf

Divadlo žije!: o pořadu. In: *Česká televize* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-04-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1095352674-divadlo-zije/460-o-poradu/>

Divadlo žije!: Všechna vysílání pořadu. In: *Televizní program* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-04-27]. Dostupné z: [http://www.ceskatelevize.cz/tv-program/hledani/?filtr\[SIDP\]=1095352674&filtr\[obdobi\]=archiv&stranka=5](http://www.ceskatelevize.cz/tv-program/hledani/?filtr[SIDP]=1095352674&filtr[obdobi]=archiv&stranka=5)

Divadlo žije! 12. 5. 2012. In: *iVysílání* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-04-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1095352674-divadlo-zije/312295350100005/>

Divadlo žije! 9. 6. 2012. In: *iVysílání* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-04-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1095352674-divadlo-zije/312295350100006/>

Film & Video. *Fineart Film & Design* [online]. [2011] [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.fineartstudio.cz/film.aspx>

FRIDRICH, Milan. K čemu je Česká televize, veřejná služba. *Mediář.cz* [online]. 8. 7. 2011 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://www.mediar.cz/k-cemu-je-ceska-televize-verejna-sluzba/>

Identity. In: *The free dictionary* [online]. © 2013 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.thefreedictionary.com/identity>

Jan Brichcín. *Česko-Slovenská filmová databáze* [online]. © 2001-2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/30873-jan-brichcin/>

Kodex ČT. *Česká televize* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>

Kosmopolis: Co je velký vůz?. *Česká televize* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-05-04]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1095908415-kosmopolis/624-co-je-velky-vuz/>

Kosmopolis: Allstar Refjúdží Band. *Česká televize* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-05-04]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1095908415-kosmopolis/211562210300010/>

KUBAŠ, Mario. Kulturní statistický rámeček na příkladu UNESCO, Evropské Unie a Québecu. *Místní kultura* [online]. @ 2007 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: http://www.mistnikultura.cz/files/Kulturni_statistika_Mario_Kubas.pdf

Kultura.cz: o pořadu. *Česká televize* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1183619616-kultura-cz/5959-o-poradu/>

LIŠKOVÁ, Marie. Funkce hudby ve společnosti. *Metodický portál: Články* [online]. 28. 11. 2005, [cit. 2013-04-28]. Dostupný z WWW: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/406/FUNKCE-HUDBY-VE-SPOLECNOSTI.html>

Materiál pro RČT: Analýza TV kanálu ČT2. FRIDRICH, Milan. In: *Rada ČT: Materiály projednané radou* [online]. 30. 4. 2012 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: <http://img4.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/dokumenty/analyza-tv-kanalu-ct2.pdf>

Musicblok: Informace. *Facebook* [online]. © 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/pages/Musicblok/172826102746714?id=172826102746714&sk=info>

O magazínu Terra musica. ČESKÁ TELEVIZE. *Terra musica* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1095218055-terra-musica/256-o-magazinu-terra-musica/>

Obliba jednotlivých programových typů v roce 2012. *Česká televize: Divácký profil* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-05-04]. Dostupné z: http://img3.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/sledovanost/pdf/2012_obliba_prg_typ.pdf

Sociologie kultury. *Vítejte na portálu sociologie* [online]. 2009 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.sociologie.czweb.org/kultura.html>

Statut ČT. *Česká televize* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/statut-ct/>

Terra musica (2002). *Filmová databáze* [online]. © 2003-2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/terra-musica/36153>

Terra musica 14. 6. 2012. *Televizní program* [online]. © 2003-2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1095218055-terra-musica/21254215056/>

TS Ostrava: Historie studia v ukázkách. *Česká televize* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ts-ostrava/historie/historie-studia-v-ukazkach/>

UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity. *UNESCO* [online]. © 1995-2012 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13179&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Václav Křístek. *Česko-Slovenská filmová databáze* [online]. © 2001-2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/3219-vaclav-kristek/>

Zákon o České televizi. In: *Česká televize: Zákony* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://img11.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/zakony/pdf/zakon-o-ceske-televizi.pdf?verze=2013-04-13-15:13:19>

Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. In: *Česká televize: Zákony* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://img11.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/zakony/pdf/zakon-o-provozovani-rozhlasoveho-a-televizniho-vysilani.pdf?verze=2013-04-13-15:13:19>

Zveme vás do divadla: Všechna vysílání pořadu. In: *Televizní program* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: [http://www.ceskatelevize.cz/tv-program/hledani/?filtr\[slova-casti\]=zveme vás do divadla&radit=vzestupne](http://www.ceskatelevize.cz/tv-program/hledani/?filtr[slova-casti]=zveme vás do divadla&radit=vzestupne)

Prameny

Archiv vysílání ČT (období od 1. 4. – 30. 6. 2012):

Divadlo žije!

Zveme vás do divadla

MM – dvojitá dávka muziky

Terra musica

Kultura.cz

Kosmopolis